

Uchwały.....	2
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia.....	11
Glosy	29
Orzeczenia niepublikowane	44
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2005, nr 4.....	51
Informacja	57
Dane statystyczne – luty 2005 r.	58

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 13 października 2004 r., II Cz 833/04, zagadnienia prawnego:

„Czy do nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na podstawie art. 97 Prawa bankowego w brzmieniu nadanym art. 1 pkt 60 ustawy z dnia 1.04.2004 r. o zmianie ustawy prawo bankowe i innych ustaw (Dz.U. Nr 91, poz. 870) konieczne jest złożenie oświadczenia woli o poddaniu się egzekucji ze wskazaniem terminu do jakiego bank może wystąpić o wszczęcie egzekucji, pomimo zawarcia umowy stanowiącej podstawę wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego i złożenia oświadczenia o poddaniu się egzekucji odpowiadającego wymogom przewidzianym w art. 97 prawa bankowego przed powyższą nowelizacją?”
podjął uchwałę:

W postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu oświadczenie, o którym mowa w art. 97 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.), podlega badaniu według stanu prawnego obowiązującego w dacie jego złożenia.

(uchwała z dnia 9 lutego 2005 r., III CZP 80/04, I. Koper, Z. Kwaśniewski, H. Pietrkowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 27 września 2004 r., V Ca 1767/04, zagadnienia prawnego:

„Czy w świetle art. 11 ust. 8 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz.U. Nr 71 z 2001 r., poz. 733 ze zm.) oraz art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. Nr 119 z 2003 r., poz. 1116 ze zm.) sąd orzekający w sprawie o eksmisję z lokalu mieszkalnego może samodzielnie ustalać, że nie doszło do wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do mieszkania na skutek nie zachowania warunków przewidzianych w przepisach pierwszego z wymienionych artykułów, mimo istnienia prawomocnej uchwały spółdzielni mieszkaniowej o wykluczeniu dotychczas uprawnionego członka ze spółdzielni?”
podjął uchwałę:

Sąd orzekający w sprawie o eksmisję z lokalu mieszkalnego nie jest uprawniony – w razie niezaskarżenia uchwały o wykluczeniu członka ze spółdzielni mieszkaniowej – do ustalenia, że nie doszło do wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu na skutek niezachowania przesłanek określonych w art. 11 ust. 8 w związku z art. 11 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz.U. z 2001 r. Nr 71, poz. 733 ze zm.).

(uchwała z dnia 9 lutego 2005 r., III CZP 81/04, I. Koper, Z. Kwaśniewski, H. Pietrzowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2004 r., I ACa 84/04, zagadnienia prawnego:

„Czy byłemu członkowi zarządu spółki akcyjnej, będącemu akcjonariuszem tej spółki, przysługuje legitymacja do wystąpienia z powództwem o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy, na podstawie art. 425 w zw. z art. 422 kodeksu spółek handlowych w przedmiocie wyrażenia zgody na dochodzenie przeciwko niemu roszczeń o naprawie szkód wyrządzonych spółce przy sprawowaniu funkcji członka zarządu?”

podjął uchwałę:

Akcjonariusz spółki, który był członkiem jej zarządu, nie jest legitymowany do wystąpienia z powództwem o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia w przedmiocie wyrażenia zgody na dochodzenie przeciwko niemu roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przy sprawowaniu zarządu.

*(uchwała z dnia 9 lutego 2005 r., III CZP 82/04, I. Koper, Z. Kwaśniewski,
H. Pietrzkowski)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 20 września 2004 r., VIII Cz 500/04, zagadnienia prawnego:

„Czy umowa o wyłączeniu wspólności majątkowej małżeńskiej zawarta przez małżonków przed uchyceniem art. 215 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848) znosi współwłasność spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego po uchyceniu art. 215 Prawa spółdzielczego ustawą z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 240, poz. 2058)?”

podjął uchwałę:

Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, przysługujące na podstawie art. 215 § 2 ustawy z dnia 16 października 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz.U. Nr 30, poz. 210 ze zm.) łącznie obojgu małżonkom pozostającym w ustroju rozdzielności majątkowej, stało się z dniem uchycenia tego przepisu przedmiotem ich wspólności w częściach ułamkowych.

(uchwała z dnia 11 lutego 2005 r., III CZP 79/04, T. Domińczyk, I. Gromska-Szuster, K. Zawada)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 24 września 2004 r., IX 1 Ga 94/04, zagadnienia prawnego:

„Czy pominięcie przepisów o postępowaniu uproszczonym, o którym mowa w art. 505³ § 2 k.p.c. dotyczy również sprawy, w której powód dochodzi zapłaty części roszczenia o wartości niższej niż wskazana w art. 505¹ pkt 1 k.p.c., a którego reszta została w całości zaspokojona, przy czym wartość całego roszczenia przewyższa kwotę określoną we wskazanym wyżej przepisie?”

podjął uchwałę:

Sprawa, w której powód dochodzi kwoty niższej, niż wskazana w art. 505¹ pkt 1 k.p.c., stanowiącej resztę zaspokojonego wcześniej roszczenia, którego wysokość przekraczała kwotę określoną w powyższym przepisie, podlega rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym (art. 505³ § 2 k.p.c.; obecnie art. 505³ § 3 k.p.c.)

(uchwała z dnia 11 lutego 2005 r., III CZP 83/04, T. Domińczyk, I. Gromska-Szuster, K. Zawada)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 30 września 2004 r., II Ca 372/04, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w sprawie rozpoznawanej przez zespół arbitrów na skutek odwołania na podstawie art. 184 - 193 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz.U. Nr 19, poz. 177 ze zm.) wyrok zespołu arbitrów, który został ogłoszony, a który nie zawiera podpisów arbitrów pod jego sentencją, gdyż został skonstruowany w taki sposób, że podpisy te znalazły się pod pouczeniem o skardze do sądu, zamieszczonym bezpośrednio po niepodpisanym uzasadnieniu wyroku istnieje w sensie prawnym, czy też wyrok taki, pomimo ogłoszenia, nie istnieje;

2. w razie pozytywnej odpowiedzi na pytanie 1 - czy zawarcie umowy z wybranym wykonawcą po ostatecznym rozstrzygnięciu protestu innego wykonawcy, lecz przed rozpoznaniem skargi tego innego wykonawcy wniesionej na podstawie art. 194 ust.1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz.U. Nr 19, poz. 177 ze zm.) na wyrok zespołu arbitrów, czyni zbędnym rozstrzygnięcie skargi na wyrok zespołu arbitrów i czy w związku z tym zachodzi podstawa do umorzenia postępowania przed sądem okręgowym, do którego wniesiono skargę;

3. w przypadku negatywnej odpowiedzi na pytanie 2 - czy w razie stwierdzenia podstaw do uwzględnienia skargi na wyrok zespołu arbitrów, w sprawie, w której zamawiający po ostatecznym rozstrzygnięciu protestu, dotyczącego specyfikacji istotnych warunków zamówienia, zawarł umowę z wybranym wykonawcą przed rozpoznaniem skargi innego wykonawcy, dopuszczalne jest badanie - jako jednej z przesłanek rozstrzygnięcia - ważności umowy zawartej przez zamawiającego z wybranym wykonawcą i czy w związku z tym, w zależności od wyników tego badania, zmiana zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy może polegać albo na unieważnieniu postępowania o udzielenie zamówienia, albo na unieważnieniu czynności zamawiającego polegającej na określeniu konkretnego elementu specyfikacji; czy też badanie ważności umowy jest niedopuszczalne i orzeczenie co do istoty sprawy może polegać wyłącznie na unieważnieniu czynności zamawiającego polegającej na określeniu konkretnego elementu specyfikacji?"

podjął uchwałę:

1. Wyrok zespołu arbitrów podpisany przez arbitrów w sposób określony przepisami rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 marca 2004 r. w sprawie regulaminu postępowania przy rozpatrywaniu odwołań (Dz.U. Nr 56, poz. 547) spełnia wymagania formalne;

2. w pozostałym zakresie odmawia podjęcia uchwały.

(uchwała z dnia 11 lutego 2005 r., III CZP 84/04, T. Domińczyk, I. Gromska-Szuster, K. Zawada)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego we wniosku z dnia 23 lipca 2004 r., ZP.4110/1/04/C, zagadnienia prawnego:

„Czy postawienie nieprawdziwego zarzutu w publikacji prasowej może być uznane za bezprawne naruszenie dóbr osobistych (art. 24 § 1 k.c.) , jeżeli dziennikarz zachował szczególną staranność i rzetelność przy zbieraniu i wykorzystaniu materiałów prasowych (art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe, Dz.U. Nr 5, poz. 24 ze zm.)?”

podjął uchwałę:

Wykazanie przez dziennikarza, że przy zbieraniu i wykorzystaniu materiałów prasowych działał w obronie społecznie uzasadnionego interesu oraz wypełnił obowiązek zachowania szczególnej staranności i rzetelności, uchyla bezprawność działania dziennikarza. Jeżeli zarzut okaże się nieprawdziwy, dziennikarz zobowiązany jest do jego odwołania.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 18 lutego 2005 r., III CZP 53/04, T. Wiśniewski, A. Górski, M. Kocon, I. Koper, E. Skowrońska-Bocian, M. Wysocka, K. Zawada)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 7 września 2004 r., VI ACa 930/03, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalna jest droga sądowa do dochodzenia przez gminę górnictw ustalenia nieważności umowy o restrukturyzację zobowiązań pieniężnych z tytułu opłaty eksploatacyjnej zawartej w trybie i na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 listopada 1988 roku o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górnictw (Dz.U. Nr 162, poz. 1112 ze zm.)?”

podjął uchwałę:

Dopuszczalna jest droga sądowa do dochodzenia przez gminę górnictw ustalenia nieważności umowy o restrukturyzację zobowiązań pieniężnych z tytułu opłaty eksploatacyjnej, zawartej na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górnictw (Dz.U. Nr 162, poz. 1112 ze zm.).

(uchwała z dnia 23 lutego 2005 r., III CZP 85/04, B. Czech, H. Pietrkowski, E. Skowrońska-Bocian)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 23 lutego 2005 r., XV GA 5/04, zagadnienia prawnego:

„Czy spółka akcyjna z siedzibą za granicą, w tym przypadku w Luksemburgu, jest podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, w rozumieniu przepisu art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. Nr 149, poz. 703 ze zm.), z tego tytułu, że posiada udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością mającą siedzibę w Polsce?”

podjął uchwałę:

Posiadanie przez spółkę akcyjną z siedzibą w Luksemburgu udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością mającą siedzibę w Polsce nie jest prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 1 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. Nr 149, poz. 703 ze zm.).

(uchwała z dnia 23 lutego 2005 r., III CZP 88/04, B. Czech, H. Pietrkowski, E. Skowrońska-Bocian)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 25 sierpnia 2004 r., VI ACa 99/04, zagadnienia prawnego:

„1. Czy osoba, która jako wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wytoczyła powództwo o odszkodowanie na podstawie art. 294 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. - kodeks handlowy (Dz.U.R.P. Nr 57, poz. 502 ze zm.) – obecnie art. 295 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94 poz. 1037 ze zm.) – zachowuje w tym procesie legitymację czynną po wykluczeniu jej ze spółki prawomocnym wyrokiem sądowym; a w przypadku pozytywnej odpowiedzi na pytanie pierwsze,

2. czy na podstawie art. 294 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. - kodeks handlowy (Dz.U.R.P. Nr 57, poz. 502 ze zm.) – obecnie art. 295 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r.- Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.) – powództwo mogło zostać wniesione przeciwko osobie trzeciej, która wyrządziła szkodę spółce z ograniczoną odpowiedzialnością?”
podjął uchwałę:

1. Osoba, która jako wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wytoczyła powództwo o odszkodowanie na podstawie art. 294 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 czerwca 1934 r. - Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.) traci w tym procesie legitymację czynną po wykluczeniu jej ze spółki prawomocnym wyrokiem sądowym;

2. odmawia odpowiedzi na pytanie drugie.

(uchwała z dnia 23 lutego 2005 r., III CZP 89/04, B. Czech, H. Pietrkowski, E. Skowrońska-Bocian)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 10 listopada 2004 r., VI Cz 947/04, zagadnienia prawnego:

„Czy zapis na sąd polubowny zastrzeżony w umowie zawartej pomiędzy wystawcą weksła gwarancyjnego a remitentem pozostaje skuteczny w postępowaniu przed sądem powszechnym w stosunku do wystawcy w sprawie, w której po stronie pozwanej zachodzi współuczestnictwo materialne wystawcy weksła oraz poręczyciela wekslowego, który nie był stroną umowy zawierającej zapis na sąd polubowny?”
podjął uchwałę:

Zarzut zapisu na sąd polubowny, dotyczącego stosunku prawnego pomiędzy wystawcą weksła a remitentem, jest skuteczny w stosunku do wystawcy weksła także wtedy, gdy pozwanym, obok tego wystawcy weksła, jest poręczyciel wekslowy, który nie był stroną umowy poddającej spór pod rozstrzygnięcie sądu polubownego.

(uchwała z dnia 24 lutego 2005 r., III CZP 86/04, M. Sychowicz, M. Wysocka, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Świdnicy postanowieniem z dnia 26 października 2004 r., VI Ga 122/04, zagadnienia prawnego:

„W jakim składzie sąd rejonowy orzeka o zakazie prowadzenia działalności określonej w art. 373 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze?”
podjął uchwałę:

W sprawach, o których mowa w art. 373 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.), orzeka sąd w składzie jednego sędziego.

(uchwała z dnia 24 lutego 2005 r., III CZP 87/04, M. Sychowicz, M. Wysocka, D. Zawistowski)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 12/05

Czy przepis art. 36 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. Nr 30 poz. 163 z późn. zm.) obejmuje swym unormowaniem także taką sytuację, w której w sprawie o wydanie części nieruchomości sąsiedniej legitymowany biernie jest tylko jeden ze współwłaścicieli i tylko on jest pozwany, natomiast w sprawie o rozgraniczenie rozpoznawanej w postępowaniu nieprocesowym byłby konieczny udział wszystkich współwłaścicieli?

*(postanowienie Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 15 grudnia 2004 r.,
II Ca 1265/04, D. Stachura, M. Bajor-Nadolska, R. Detka)*

Sąd Okręgowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie krąg podmiotów po stronie pozwanej nie jest tożsamy w zakresie żądania wydania nieruchomości oraz w zakresie rozstrzygnięcia o rozgraniczeniu, w zakresie żądania wydania nieruchomości legitymowany biernie jest bowiem tylko ten ze współwłaścicieli nieruchomości sąsiedniej, który pozbawił stronę powodową władztwa nad rzeczą, nie zaś wszyscy współwłaściciele tej nieruchomości. Stąd powództwo o wydanie rzeczy w stosunku do pozostałych współwłaścicieli zostałoby oddalone i nie mogłoby być dokonane z ich udziałem rozgraniczenie. Powstaje zatem, zdaniem Sądu Okręgowego, wątpliwość, czy można łączyć żądanie wydania z żądaniem rozgraniczenia nieruchomości, które w stosunku do współwłaścicieli, którzy nie byli uczestnikami postępowania, nie będzie objęte powagą rzeczy osądzonej i nie będzie względem nich skuteczne.

Nie można przy tym pominąć okoliczności, że postępowanie o rozgraniczenie musi się toczyć między właścicielami nieruchomości podlegających rozgraniczeniu. Oznacza to, że w tym postępowaniu wszyscy współwłaściciele nieruchomości byłiby uczestnikami tego postępowania. W ocenie Sądu Okręgowego, z tych rozważań wynika, że przepis art. 36 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne nie

obejmuje swym unormowaniem takiej sytuacji, w której w sprawie o wydanie części nieruchomości sąsiedniej legitymowany biernie jest tylko jeden ze współwłaścicieli i tylko on jest pozwany.

M.D.

*

III CZP 13/05

Czy będący przedmiotem zaskarżenia obowiązek złożenia przez pozwanych – wydawcę oraz autorów materiału prasowego i redaktora, który spowodował publikację tego materiału – oświadczenia przeprasającego powoda za naruszenie jego dóbr osobistych w tym materiale prasowym, jest dla tych pozwanych obowiązkiem wspólnym w rozumieniu art. 378 § 2 k.p.c.?

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 grudnia 2004 r., I ACa 1443/03, J. Bączyk, M. Tomaszewski, H. Małaniuk)

Wątpliwość Sądu Apelacyjnego wiąże się z kwestią, czy opisany w pytaniu obowiązek jest dla pozwanych wspólny, czy też jedynie oparty na tej samej podstawie faktycznej i prawnej, w tym bowiem przypadku art. 378 § 2 k.p.c. nie znajdzie zastosowania. Jak podkreślił Sąd Apelacyjny, w świetle poglądów piśmiennictwa oraz judykatury wspólność obowiązku zachodzi w przypadku zobowiązanych solidarnie oraz *in solidum*. Pozwani zaś, jak się wydaje, nie odpowiadają na takich zasadach co do będącego przedmiotem sprawy obowiązku niemajątkowego. Dla przyjęcia wspólności obowiązku nie jest w szczególności wystarczająca okoliczność, że sąd pierwszej instancji nakazał pozwanym złożenie jednobrzmiącego oświadczenia. Z drugiej jednak strony, według definicji słownikowej, pojęcie „wspólny” oznacza „odnoszący się w równym stopniu do wielu osób, rzeczy”. Przy takim rozumieniu obowiązek pozwanych można, zdaniem Sądu Apelacyjnego, zakwalifikować jako wspólny.

Ponadto Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że przepis art. 38 ust. 1 zdanie drugie Prawa prasowego przewiduje solidarność pozwanych w przypadku ich odpowiedzialności materialnej. Nie do przyjęcia byłoby, w ocenie Sądu Apelacyjnego, stanowisko, że przepis ten ogranicza możliwość rozpoznania apelacji na rzecz pozostałych pozwanych, którzy wyroku nie zaskarżyli, tylko do przypadku

odpowiedzialności majątkowej. Stanowiłoby to dodatkowy argument za poglądem, że przepis art. 378 § 2 k.p.c. ma zastosowanie do sytuacji opisanej w pytaniu.

M.D.

*

III CZP 14/05

Czy powagą rzeczy osądzonej objęte jest roszczenie o zasądzenie odsetek od zaległych odsetek wyrażonych kwotowo za określony czas, które zostały prawomocnie zasądzone na rzecz wierzyciela jako świadczenie uboczne wraz z roszczeniem głównym?

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 grudnia 2004 r., VI ACa 1507/04, M. Manowska, K. Tucharz, R. Sarnowicz)

W sytuacji przedstawionej w pytaniu możliwe są, zdaniem Sądu Apelacyjnego, dwa poglądy. Według pierwszego, zasądzenie odsetek ustawowych we wcześniej rozpoznawanej sprawie skutkuje powstaniem bezwzględnej przesłanki procesowej określonej w art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., niezależnie od tego, czy sprawa jeszcze się toczy pomiędzy stronami, czy też została już prawomocnie osądzona. Powód nie może dochodzić powtórnie roszczenia z tego tytułu niezależnie od tego, czy zostało ono wyrażone kwotowo, czy też procentowo jako roszczenie uboczne. Ponieważ odsetki od kwoty roszczenia głównego zostały zasądzone do dnia zapłaty, a więc także na przyszłość powód nie może dokonać ich zliczenia i wyrażenia kwotowego oraz dochodzić od nich dalszych odsetek. Według odmiennego zapatrywania powód może zliczyć odsetki zasądzone na przyszłość we wcześniejszej sprawie, które stały się wymagalne do dnia wytoczenia o nie powództwa i żądać ich zasądzenia wraz z dalszymi odsetkami. Taka koncepcja zakłada, że odsetki, które obecnie stały się roszczeniem głównym, nie są tożsame z odsetkami uwzględnionymi w poprzednim procesie jako roszczenie uboczne.

W końcowej części uzasadnienia Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że w zakresie przedstawionego pytania istnieją rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

M.D.

III CZP 15/05

1. Czy koniecznym warunkiem zastąpienia walnego zgromadzenia przez zebranie przedstawicieli – jako najwyższy organ spółdzielni – jest zamieszczenie w statucie postanowienia określającego liczbę członków, po przekroczeniu której dochodzi do zastąpienia walnego zgromadzenia przez zebranie przedstawicieli;

2. czy przepis art. 37 § 1 Prawa spółdzielczego w zakresie jakim nakazuje określenie w statucie liczby członków po przekroczeniu której walne zgromadzenie może być zastąpione przez zebranie przedstawicieli i jest przepisem bezwzględnie obowiązującym;

3. czy w przypadku zarejestrowania statutu nie zawierającego opisanego w punkcie 2 pytania postanowienia dochodzi do skutecznego zastąpienia walnego zgromadzenia przez zebranie przedstawicieli członków?

*(postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 14 stycznia 2005 r.,
X Ga 221/04, L. Guza, B. Przybyła, K. Żymełka)*

Sąd Okręgowy wskazał, że w odniesieniu do przedstawionego zagadnienia sąd pierwszej instancji przyjął pogląd oparty na literalnej wykładni art. 35, 36 oraz 37 Prawa spółdzielczego, mówiący, że postanowienie statutu spółdzielni, które nie określało zasad ustalania liczby przedstawicieli oraz ich wyboru jest bezskuteczne, wobec czego najwyższym organem spółdzielni pozostaje walne zgromadzenie członków. Wynika to w szczególności z brzmienia art. 37 § 1 Prawa spółdzielczego, który oprócz ogólnej deklaracji o powołaniu zebrania przedstawicieli wymaga wskazania w statucie liczby członków spółdzielni, której przekroczenie powoduje zastąpienie walnego zgromadzenia zebraniem przedstawicieli. Ponadto, jak zauważył Sąd Okręgowy, organ demokracji pośredniej w daleko mniejszym stopniu urzeczywistnia zasady wewnątrzspółdzielczej demokracji, stąd zastąpienie walnego zgromadzenia zebraniem przedstawicieli powinno być traktowane jako zabieg wyjątkowy, uzasadniony rozmiarami spółdzielni.

Z drugiej jednak strony celem art. 37 Prawa spółdzielczego jest zapewnienie sprawnego przebiegu obrad najwyższego organu spółdzielni. W dużych spółdzielniach niezbędne jest umożliwienie zastąpienia organu demokracji bezpośredniej organem

demokracji pośredniej, jakim jest zebranie przedstawicieli. W przypadku dużych spółdzielni, pomijając trudności techniczne i logistyczne, trudno się spodziewać, że walne zgromadzenie mogłoby funkcjonować właściwie i podejmować wyważone rozstrzygnięcia, a nawet by można uzyskać przewidziane w art. 42 § 2 kworum.

Sąd Okręgowy w końcu swoich rozważań zwrócił uwagę na aspekt praktyczny problemu, biorąc bowiem pod uwagę fakt, że wiele dużych spółdzielni nie dostosowało swoich statutów zgodnie z art. 279 Prawa spółdzielczego do nowych wymagań w tym art. 37, trzeba byłoby uznać, że zamiast zebrań przedstawicieli do czasu rejestracji zamiany statutu odpowiadającej literalnemu brzmieniu art. 37 § 1 powinny być zwoływane walne zgromadzenia, co mogłoby wywołać wiele perturbacji. W dodatku konieczne byłoby uznanie dotychczas podjętych uchwał zebrań przedstawicieli za nieistniejące. Najdalej zaś idącą konsekwencją byłaby praktyczna niemożliwość usunięcia braków statutu w spółdzielniach znacznych rozmiarów, w których nie zniesiono w stosunku do obrad walnego zgromadzenia wymogu kworum. W ocenie Sądu Okręgowego, nie można odrywać rozumienia art. 37 § 1 zdanie pierwsze Prawa spółdzielczego proponowanego przez sąd pierwszej instancji od konstytucyjnych zasad sprawiedliwości i słuszności, jak również zasady zaufania obywateli do państwa, stanowionego w nim prawa oraz jego organów w tym sądów, które akceptowały przez wiele lat statut spółdzielni i dopiero obecnie kwestionują jego postanowienia.

M.D.

*

III CZP 16/05

Czy zakazy określone w artykule 20 pkt. 7 a-d ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 893) muszą być zamieszczone w treści statutu stowarzyszenia, czy też dla nadania stowarzyszeniu statusu organizacji pożytku publicznego wystarczające jest zamieszczenie tych zakazów w jego akcie wewnętrznym, jakim jest uchwała zarządu głównego?

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 17 grudnia 2004 r., IX 1 Ga 435/04, A. Pakosiewicz, A. Ganiewski, J. Płoch)

Wątpliwości Sądu Okręgowego są związane z faktem, że wnioskodawca, będący stowarzyszeniem, może uchwalić na podstawie art. 2 ust. 2 Prawa o stowarzyszeniach poza statutem również inne akty wewnętrzne dotyczące jego działalności. Powstaje w tej sytuacji pytanie, czy zakazy określone w art. 20 pkt 7 cytowanej w treść przedstawionego zagadnienia ustawy powinny być zawarte tylko w statucie, czy też mogą być zamieszczone w akcie wewnętrznym, jakim jest uchwała zarządu. Za odpowiedzią twierdzącą przemawia redakcja przepisu art. 20 pkt 7, która ma postać alternatywy zwykłej. Z kolei przeciwny pogląd uzasadnia treść przepisu art. 35 k.c., który w odniesieniu do osób prawnych, a taki status ma wnioskodawca, odwołuje się do statutu, a nie do innych aktów wewnętrznych.

M.D.

*

III CZP 17/05

Czy roszczenie poszkodowanego lub jego następcy prawnego, skierowane do ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody, jest roszczeniem z umowy ubezpieczeniowej w rozumieniu art. 9 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej oraz art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych?

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 5 stycznia 2005 r., IX 1 Gz 895/04, A. Pakosiewicz, A. Ganiewski, B. Górczanowska)

W ocenie Sądu Okręgowego istotą zagadnienia jest problem, czy roszczenie podmiotu nie będącego rzeczywistą stroną umowy ubezpieczenia (co dotyczy także roszczeń regresowych opartych na art. 828 k.c.) podlega tym samym regułom w zakresie właściwości miejscowej sądu, do którego kieruje powództwo mające za przedmiot roszczenie odszkodowawcze, skoro faktyczną i materialnoprawną podstawą takiego roszczenia pozostaje czyn niedozwolony, cesja, bądź też regres, do której winny mieć zastosowanie przepisy ogólne kodeksu postępowania cywilnego. Nie sposób bowiem, zdaniem Sądu Okręgowego, odmówić trafności poglądowi, który w źródle takiego sporu widzi umowę ubezpieczeniową i zawarte w niej postanowienia, co z kolei

proceedzi do przyjęcia jego ubezpieczeniowego charakteru ze wszystkimi tego skutkami w zakresie określenia miejscowej właściwości sądu. Wątpliwości te prowadzą w praktyce do różnej oceny charakteru tych sporów i w konsekwencji do rozbieżności w ustalaniu właściwości sądów.

M.D.

*

III CZP 18/05

1. Czy art. 12 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz.U. Nr 71, poz. 733 ze zm.) ma zastosowanie do spółdzielczych praw do lokalu;

2. jaka jest wzajemna relacja pomiędzy art. 11 i 12 ustawy o ochronie praw lokatorów ..., a art. 42 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848)?

(postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 17 stycznia 2005 r., II Ca 686/04, E. Gorczyca, E. Linowska, A. Maciński)

Jak zauważył Sąd Okręgowy, przedstawione zagadnienie nie było dotychczas przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, w doktrynie zaś pojawiły się sprzeczne stanowiska. Podkreśla się mianowicie, że wątpliwości co do stosowania art. 12 cytowanej w pytaniu ustawy do stosunków spółdzielczo-mieszkaniowych rodzi przede wszystkim swoistość tych stosunków, powołany przymiot właściciela spółdzielni oraz ekspektatywa uzyskania własności lokalu. Ponadto prawo spółdzielcze przewiduje korzystne rozliczenie wkładu, umożliwiające wynajęcie innego mieszkania lub jego nabycie, czego „inny lokator” jest pozbawiony. Wskazuje się też, że z samej treści art. 12 wynika wprost, iż dotyczy on tytułów prawnych ustających przez wypowiedzenie.

Inni autorzy stoją z kolei na stanowisku, że wykluczenie członka ze spółdzielni z zastrzeżeniem ust. 5 art. 12 ustawy nie może nastąpić, jeżeli spółdzielnia nie zaproponuje mu zawarcia ugody, o ile wystąpią w tym przypadku przesłanki z ust. 1 art. 12. Uchwała spółdzielni w sprawie wykluczenia podjęta z naruszeniem art. 12 ust. 1 - 4 jest bezwzględnie nieważna. Podkreślają oni przy tym, że nie mają w tym wypadku zastosowania przepisy art. 42 Prawa spółdzielczego.

Wątpliwości Sądu Okręgowego wzbudziła także kwestia wzajemnych relacji art. 11 i 12 ustawy o ochronie praw lokatorów oraz art. 42 Prawa spółdzielczego. Gdyby bowiem uznać, że względem spółdzielczych praw do lokalu nie ma zastosowania art. 12 ustawy o ochronie praw lokatorów, to i tak zastosowanie wobec tych praw mają pozostałe przepisy art. 11 tej ustawy, gdyż tak stanowi ust. 8 tego artykułu.

Wyjaśnienia wymaga także relacja tego zagadnienia do art. 42 Prawa spółdzielczego, który uprawnia każdego z członków spółdzielni do wniesienia powództwa o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia, której przedmiotem może być wykluczenie członka ze spółdzielni; czy w takiej sytuacji prawomocny wyrok oddalający powództwo wykluczonego członka jedynie z uwagi na przesłankę formalną np. upływ terminu do zaskarżenia uchwały wiązałyby sąd orzekający w przedmiocie eksmisji wykluczonego członka.

M.D.

*

III CZP 19/05

Jakiej opłacie sądowej podlega skarga na postanowienie zespołu arbitrów w sprawach o zamówienia publiczne, w szczególności, czy pobiera się od takiej skargi wpis stały w kwocie 3 000 zł zgodnie z § 18 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 155, poz. 753 ze zm.), czy też należy odpowiednio stosować przepisy dotyczące opłat od zażalenia tj. 1/5 wpisu stosunkowego (§ 9 ust. 5 powołanego rozporządzenia)?

(postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 23 grudnia 2004 r., II Ca 832/04, B. Mentel-Sznajderska, E. Sobolewska-Hajbert, B. Stachowiak)

Sąd Okręgowy wskazał, że prawo zamówień publicznych przewiduje jeden środek odwoławczy, przysługujący zarówno od wyroku zespołu arbitrów, jak i postanowienia; w obu przypadkach zamawiający może wnieść skargę do sądu. Jednak rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych przewiduje jedynie opłatę sądową od skargi wnoszonej od wyroku zespołu arbitrów, brakuje natomiast regulacji jakiej opłacie podlegać ma skarga

na postanowienie. W ocenie Sądu Okręgowego, możliwe są w tej sytuacji trzy rozwiązania.

Pierwsze, oparte na art. 194 ust. 2 p.z.p., przyjmujące, że w sytuacji, w której ustawodawca przewiduje tylko jeden rodzaj środka odwoławczego od różnych orzeczeń zespołu arbitrów należy analogicznie stosować regulację § 18 ust. 5 rozporządzenia w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych ustalającą wpis stały od skargi na wyrok zespołu arbitrów. To rozwiązanie rodzi jednak wątpliwość, czy środek odwoławczy od orzeczenia o charakterze formalnym podlegałby tej samej opłacie jak skarga od orzeczenia merytorycznego. Drugi pogląd zakłada natomiast, że skarga na postanowienie zbliżona jest swoim charakterem do zażalenia i powinna podlegać opłacie przewidzianej dla tych środków zaskarżenia. Trzecie z kolei rozwiązanie pozwalałoby na przyjęcie, że skoro przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i wydanego na jej podstawie cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 17 grudnia 1996 r. nie określają zasad i wysokości pobierania opłaty sądowej od skargi na postanowienie zespołu arbitrów, to taki środek odwoławczy wolny jest od opłat. Takie stanowisko, zdaniem Sądu Okręgowego, jest najmniej uzasadnione, zważywszy, że zasadą przyjętą w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jest enumeratywne, pozytywne określenie przedmiotowego i podmiotowego zwolnienia od kosztów sądowych.

M.D.

*

III CZP 20/05

Czy twórcy wzoru użytkowego przysługuje na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 października 1972 r. o wynalazczości (Dz.U. z 1984 r. Nr 33 poz. 177 ze zm.) roszczenie o zapłatę wynagrodzenia w stosunku do jednostki, która rozwiązanie stanowiące wzór użytkowy wytworzyła na własne potrzeby produkcyjne osiągając z tego korzyści eksploatacyjne?

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 stycznia 2005 r., I ACa 409/04, R. Sugier, Z. Kawińska-Szwed, M. Domel-Jasińska)

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że w 1986 r. został opublikowany załącznik do zarządzenia Ministra - Kierownika Urzędu Postępu Naukowo-Technicznego i Wdrożeń z dnia 31 stycznia 1986 r. w sprawie zasad obliczania efektów stanowiących podstawę do ustalania wysokości wynagrodzeń za pracownicze projekty wynalazcze (M.P. z 1986 r. Nr 12, poz. 87), w którym twórcom w wyjątkowych przypadkach przyznano prawo do wynagrodzenia od efektów wynikających nie ze stosowania projektu, lecz jego eksploatacji. To uregulowanie zostało zanegowane przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 maja 1989 r., I PR 90/89 (OSP 1990, nr 7, poz. 283), a następnie w wyroku z dnia 24 lutego 1998 r., I PKN 397/97 (OSNP 1999, nr 2, poz. 57), który wskazał, że zostało ono wydane z przekroczeniem delegacji ustawowej wynikającej z art. 112 ust. 3 ustawy o wynalazczości. Jednocześnie Sąd Najwyższy podkreślił, że przypadku gdy większość efektów z używania wyrobu wykonanego na podstawie projektu powstaje poza jednostką stosującą projekt twórca ma prawo do nagrody, o jakiej mowa w art. 98 ust. 6 ustawy o wynalazczości. W drugim z wymienionych orzeczeń Sąd Najwyższy zauważył ponadto, że idea, aby twórcę zastosowanego projektu wynalazczego honorować za poprawę jakości wyrobu odczuwaną przez jego użytkownika, mogła powstać jedynie w warunkach poprzedniego ustroju społeczno-ekonomicznego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, jeżeli uznać, że § 23 ust. 3 cytowanego załącznika w dalszym ciągu zachował moc, wbrew stanowisku Sądu Najwyższego, to byłby to jedyny przepis, który uprawniałby twórcę do wynagrodzenia od efektów eksploatacyjnych, albowiem uregulowanie zawarte w art. 98 ust. 6 ustawy o wynalazczości nie kreuje takiego uprawnienia. Powstaje zatem pytanie, czy zapatrywanie wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 lutego 1998 r. powinno prowadzić do wniosku, że twórcy nie przysługuje prawo do wynagrodzenia od efektów eksploatacyjnych, bez względu na to, czy powstają poza, czy w jednostce stosującej projekt, czy też utrata mocy obowiązującej cytowanego § 23 załącznika ma wpływ jedynie na sposób obliczania efektów służących do ustalania wynagrodzenia z tego tytułu.

M.D.

III CZP 21/05

Czy tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko spółce jawnej, któremu sąd na podstawie art. 778¹ k.p.c. nadał klauzulę wykonalności przeciwko wspólnikowi tej spółki, można nadać klauzulę wykonalności także przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim ze wspólnikiem, w trybie art. 787 k.p.c.?

(postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 18 stycznia 2005 r., VI Gz 185/04, J. Naworski, M. Białocerkiewicz, J. Rusiński)

Zdaniem Sądu Okręgowego, opierając się tylko na wykładni językowej art. 787 k.p.c. należałoby stwierdzić, że nie można nadawać tytułowi egzekucyjnemu, opiewającemu przeciwko spółce jawnej klauzuli wykonalności, także przeciwko małżonkowi wspólnika tej spółki, tylko na tej podstawie, iż chodzi o zobowiązanie, za które wspólnicy ponoszą odpowiedzialność całym majątkiem. Do tego byłby potrzebny specjalny przepis na wzór tych, które w sytuacjach szczególnych wyraźnie przewidują możliwość nadania klauzuli wykonalności przeciwko innym osobom niż wymienione w tytule egzekucyjnym (art. 778¹, 787, 788 k.p.c.). Przepis art. 787 ma więc charakter wyjątkowy i nie powinien być interpretowany rozszerzająco. Wykładnia literalna tego przepisu wskazuje, że dotyczy on tylko sytuacji, gdy tytuł został wydany przeciwko dłużnikowi pozostającemu w związku małżeńskim, nie ma natomiast zastosowania, gdy został wydany tylko przeciwko spółce jawnej.

Z drugiej strony, jak podkreślił Sąd Okręgowy, porządek preferencji ustalony przez zasadę pierwszeństwa wykładni językowej, nie jest porządkiem absolutnym i w pewnych przypadkach można od niego odstąpić i przypisać pierwszeństwo wykładni celowościowej i systemowej. W rozwinięciu tego stwierdzenia Sąd Okręgowy zwrócił w szczególności uwagę, że każdy wspólnik spółki jawnej odpowiada za zobowiązania spółki bez ograniczeń całym swoim majątkiem solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką. Zakres odpowiedzialności może oznaczać, że proces przeciwko spółce jest jednocześnie i automatycznie procesem wspólników. Konsekwencją tego byłaby możliwość nadania klauzuli wykonalności wydanemu przeciwko spółce jawnej także przeciwko wspólnikom tej spółki na podstawie art. 787¹ k.p.c. W związku z tym, skoro ustawodawca przyjął także zasadę odpowiedzialności i status wspólnika jako

samodzielnego dłużnika, to można założyć, że tytuł egzekucyjny wydany przeciwko spółce jawnej stanowi podstawę do nadania klauzuli nie tylko wobec wspólników spółki jawnej, ale i przeciwko ich małżonkom na podstawie art. 787 k.p.c.

M.D.

*

III CZP 22/05

1. Czy przyznane stronie przez sąd w postępowaniu rozpoznawczym zwolnienie od kosztów sądowych rozciąga się poprzez art. 771 k.p.c. na postępowanie egzekucyjne również w takim zakresie, że strona ta, będąca na etapie egzekucji dłużnikiem, wolna jest od opłaty egzekucyjnej należnej komornikowi sądowemu i przez to nie jest możliwe jej ściągnięcie od tej osoby?, a w razie odpowiedzi negatywnej:

2. Czy dłużnikowi przysługuje w toku postępowania egzekucyjnego uprawnienie do żądania zwolnienia go od opłaty egzekucyjnej należnej komornikowi, a jeśli tak, to w jakim trybie i przez kogo jest rozpoznawane?

(postanowienie Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 3 lutego 2005 r., I Cz 2/05, W. Zachara, M. Sadecki, W. Grajdura)

Sąd Okręgowy, obszernie omawiając w uzasadnieniu poglądy piśmiennictwa oraz judykatury w zakresie pierwszego przedstawionego zagadnienia na tle zmieniających się regulacji prawnych, wskazał, że z jednej strony prezentowany jest pogląd o autonomiczności unormowania zagadnienia kosztów egzekucji w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji oraz o braku podstaw do utożsamiania kosztów komornika z kosztami sądowymi, z drugiej jednak można spotkać wypowiedzi, które nadal zaliczają opłaty egzekucyjne do kosztów sądowych i podtrzymują stwierdzenie, że regulacja zawarta w przepisie art. 771 k.p.c. odnosi się do wszystkich opłat egzekucyjnych. W ocenie Sądu Okręgowego, należy się opowiedzieć za pierwszym poglądem, znajdującym oparcie w wykładni językowej i systemowej unormowań ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy komornikach sądowych i egzekucji oraz kodeksu postępowania cywilnego. Nie dają one podstaw do przejęcia, że opłata egzekucyjna pobierana przez komornika sądowego oraz jego wydatki gotówkowe

stanowią składnik kosztów sądowych, o których stanowi kodeks postępowania cywilnego.

Odnosząc się do drugiego pytania Sąd Okręgowy podkreślił, że nie ma regulacji, która statuowałaby prawo strony postępowania egzekucyjnego do żądania zwolnienia jej od opłat egzekucyjnych, co mogłoby prowadzić do wniosku, iż nie można domagać się takiego zwolnienia. Jednak postępowanie egzekucyjne, jako ostatni akt dochodzenia ochrony prawnej, mieści się w pojęciu prawa do sądu, ustanowionemu w Konstytucji oraz prawie międzynarodowym. Sąd Okręgowy stwierdził, że należałoby się w tej sytuacji dopatrywać luki w prawie o charakterze konstrukcyjnym, której uzupełnienie mogłoby nastąpić w drodze analogii z prawa i zastosowania przewidzianej w kodeksie postępowania cywilnego instytucji zwolnienia od kosztów sądowych na gruncie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji.

M.D.

*

III CZP 23/05

1. Czy w sprawie o separację dopuszczalna jest zmiana przez powoda w apelacji żądania na żądanie orzeczenia rozwodu?

2. Czy w takiej sprawie dopuszczalne jest wystąpienie przez powoda w apelacji z roszczeniem orzeczenia eksmisji pozwanego ze wspólnego mieszkania?

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 7 stycznia 2005 r., I ACa 1268/04, W. Gawrylczyk, Z. Koźma, W. Antończyk)

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że w piśmiennictwie oraz orzecznictwie przyjmuje się, iż pozwany może zgłosić także przed sądem drugiej instancji, przysługujące mu zgodnie z art. 439 § 3 k.p.c., w sprawie o separację żądanie rozwodu lub separacji, jak i w sprawie o separację żądanie rozwodu lub separacji. Wprawdzie żądanie pozwanego nie będzie stanowiło zmiany powództwa, jednak skutek taki jest podobny do zmiany żądania przez powoda. Pozostaje to jednak w sprzeczności z gramatyczną wykładnią art. 383 k.p.c., który wskazuje, że co do zasady w apelacji nie można dokonać zmiany przedmiotowej powództwa.

W podsumowaniu Sąd Apelacyjny opowiedział się za dopuszczalnością zmiany przez powoda w apelacji żądania separacji na żądanie rozwodu, wskazując, że w

przeciwnym wypadku zasada równego traktowania stron procesowych wymagałaby uznania, iż w sprawie o separację pozwany może tylko przed sądem pierwszej instancji zgłosić żądanie rozwodu, w apelacji zaś tego uczynić nie może ze względu na treść art. 383 k.p.c.

Co do wątpliwości dotyczących możliwości wystąpienia przez powoda w apelacji z roszczeniem orzeczenia eksmisji pozwanego małżonka, Sąd Apelacyjny, podkreślił, że w istocie sąd odwoławczy orzekałby w tej sytuacji o nowym żądaniu, a jego wyrok nie miałby charakteru zmieniającego orzeczenie sądu pierwszej instancji, co przemawiałoby za niedopuszczalnością zgłoszenia takiego żądania przez powoda.

M.D.

*

III CZP 24/05

Czy hipoteka zwykła przez odesłanie we wpisie do treści umowy o kredyt bankowy zabezpiecza odsetki umowne z tytułu przeterminowanego zadłużenia w wysokości zmiennej, określanej uchwałą organu banku, czy też tylko odsetki ustawowe, a nadto czy za cały okres opóźnienia, czy też z ograniczeniem wynikającym z art. 1025 § 3 k.p.c.?

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 lutego 2005 r., I ACa 725/04, H. Rosiak - Dąbrowska, I. Ejsmont - Wiszowata, J. Chojnowska)

Sąd Apelacyjny omówił stan prawny oraz poglądy wyrażane w orzecznictwie i literaturze w zakresie przedstawionego zagadnienia. Stwierdził, że na gruncie regulacji art. 69 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, który nie precyzuje charakteru zabezpieczanych odsetek, można bronić poglądu, iż dotyczy on zarówno odsetek kapitałowych, jak i za opóźnienie. Ponadto brak podstaw do zróżnicowanego traktowania odsetek z tytułu opóźnienia w zależności od tego, czy są to odsetki umowne, czy też ustawowe. Wychodząc z założenia, że odsetki za opóźnienie podlegają zabezpieczeniu hipotecznemu niezależnie od ujawnienia ich we wpisie, do obrony jest pogląd, że jeżeli wpis odsyła do treści umowy kredytowej, w której przewidziano odsetki za zwłokę oraz wskazano sposób ich naliczania, dłużnik rzeczowy ponosi odpowiedzialność z nieruchomości w odniesieniu do tak ustalonych odsetek.

W końcowej części argumentacji Sąd Apelacyjny zauważył, że ostatnio prezentowane jest stanowisko, iż art. 1025 § 3 k.p.c. nie może być uznawany jako przepis prawa materialnego ograniczający zabezpieczenie hipoteczne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ani dyrektywy wykładni gramatycznej ani historycznej, jak też funkcjonalnej art. 69 u.k.w.h. nie przemawiają za przyjęciem, że odsetki ustawowe są zabezpieczone hipoteką umowną tylko za okres dwóch lat przed przysądzeniem własności, a za wcześniejszy okres powinny być zabezpieczone hipoteką kaucyjną. Bardziej mogą przekonywać argumenty, że odesłanie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego jest sygnalizowaniem zróżnicowania traktowania należności odsetkowych w postępowaniu egzekucyjnym toczącym się na podstawie tych przepisów.

M.D.

*

III CZP 25/05

Czy na podstawie art. 5 pkt 3 Konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych sporządzonej w Lugano dnia 16 września 1988 r. (Dz.U. z 2000 r. Nr 10, poz. 132) uzasadniona jest jurysdykcja sądu polskiego w sprawie z powództwa obywatela polskiego, mającego miejsce zamieszkania w Polsce przeciwko osobie - spółce kapitałowej prawa niemieckiego, mającej siedzibę w Niemczech w przypadku, w którym miejsce gdzie nastąpiło zdarzenie będące, według twierdzeń powoda przyczyną szkody nie znajduje się na terytorium żadnego z Umawiających się Państw, natomiast na terytorium jednego z umawiających się Państwa (Polski) znajduje się miejsce, w którym według twierdzeń powoda powstała szkoda?,

a w razie odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytanie:

czy znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej najbliższego członka rodziny zmarłego, mogące skutkować przyznaniem stosownego odszkodowania jest bezpośrednią szkodą, uzasadniającą zastosowanie art. 5 pkt 3 Konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych sporządzonej w Lugano dnia 16 września 1988 r. (Dz.U. z 2000 r. Nr 10, poz. 132)?

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 lutego 2005 r., VI ACa 614/04, M. Manowska, R. Owczarek-Jędrasik, E. Śniegocka)

Istota zagadnienia sprowadza się, w ocenie Sądu Apelacyjnego, do przyjęcia wąskiej bądź szerokiej wykładni zawartego w art. 5 ust. 3 cytowanej w pytaniu Konwencji lugańskiej pojęcia „miejsca, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę”, śmierć męża powódki nastąpiła bowiem poza terytorium państw stron Konwencji, ale skutek w postaci pogorszenia się sytuacji życiowej strony powodowej ujawnił się na terytorium Polski, będącej stroną Konwencji. Jak zauważył Sąd Apelacyjny, rozszerzająca wykładnia tego pojęcia stosowana była przez Europejski Trybunał Sprawiedliwości, który w jednym z orzeczeń orzekł, że obejmuje ono zarówno miejsce, w którym powstała szkoda, jak i miejsce zdarzenia powodującego szkodę. Wyraźnie jednak tak w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, jak i sądów innych państw, zwraca się uwagę na różnicę na tle art. 5 ust. 3 Konwencji pomiędzy szkodą spowodowaną bezpośrednio i pośrednio, tylko bowiem szkoda spowodowana bezpośrednio jest kwalifikowana jako przesłanka ustalenia jurysdykcji danego państwa. Wskazano m.in., że rozważanego wyrażenia nie można interpretować tak szeroko, aby obejmowało ono każde miejsce, w którym mogą być odczuwane szkodliwe skutki okoliczności, które już spowodowały szkodę, jaka rzeczywiście powstała w innym miejscu.

W związku z tym w dalszej części uzasadnienia Sąd Apelacyjny wskazał na wątpliwość, czy w sytuacji faktycznej sprawy, w której strona powodowa opiera swoje roszczenia na regulacji art. 446 § 3 k.c., zdarzeniem bezpośrednio wywołującym szkodę jest tylko śmierć danej osoby, czy też może nim być również znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego.

M.D.

*

III CZP 26/05

Czy zasada prekluzji procesowej w zakresie zgłaszania twierdzeń, zarzutów i dowodów na ich poparcie przewidziana w art. 479¹² § 1 k.p.c. oraz art. 381 k.p.c. dotyczy również zarzutu bezwzględnej nieważności czynności prawnej (art. 58 § 1 k.c.) i wniosków dowodowych na jej potwierdzenie?

(postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 10 lutego 2005 r., VI Ga 109/04, R. Bober, E. Partyka, B. Frankowska)

Sąd Okręgowy zauważył, że wprowadzenie w prawie procesowym systemu prekluzji dowodowej nie powinno zmienić okoliczności, iż bezwzględnie nieważna czynność prawna nie wywołuje i nie może wywołać żadnych skutków prawnych objętych wolą stron oraz że powstaje z mocy samego prawa i datuje się od chwili dokonania nieważnej czynności prawnej. Sankcję bezwzględnej nieważności czynności prawnej sąd musi uwzględnić z urzędu, jakkolwiek w pewnych wypadkach nieważność nie wynika bezpośrednio z treści czynności i wymaga powołania się na nią przez strony oraz udowodnienia, co może stać w sprzeczności z unormowaniami wyrażonymi w przepisach art. 479¹² oraz art. 381 k.p.c., które mają zapobiegać spóźnionemu przedstawianiu materiału dowodowego w postępowaniu cywilnym. Stąd, zdaniem Sądu Okręgowego, zasadne jest postawienie pytania jak pogodzić obowiązujące przepisy procesowe w postępowaniu gospodarczym w zakresie prekluzji twierdzeń oraz dowodów z sankcją bezwzględnej nieważności czynności prawnej będącej przedmiotem sporu między stronami.

M.D.

*

III CZP 27/05

1. Czy komornik sądowy prowadzący postępowanie zabezpieczające na wniosek Prokuratora Okręgowego – który wydał postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym na poczet grożącej podejrzanemu grzywny oraz obowiązku naprawienia szkody – i dokonał zajęcia ruchomości ustalając postanowieniem koszty postępowania zabezpieczającego, winien za podstawę ustalenia 5% wartości zabezpieczanego roszczenia (art. 45 ust 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, Dz.U. Nr 133, poz. 882 z późniejszymi zmianami - w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją ustawy z dnia 24 września 2004 r.) przyjąć wartość faktycznie - efektywnie, zajętego mienia, czy też wartość wskazaną przez Prokuratora w postanowieniu o zabezpieczeniu;

2. Czy postanowienia art. 49 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz. 882 z późniejszymi

zmianami, ale przed nowelizacją ustawy z dnia 24 września 2004 r.) mają zastosowanie także do postępowania zabezpieczającego, czy też wyłącznie odnoszą się do postępowania egzekucyjnego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 28 stycznia 2005 r., XIII Cz 299/04, A. Hryniewicz, B. Pięcek, E. Pietrzak)

Zdaniem Sądu Okręgowego, stanowisko prezentowane przez część judykatury, polegające na przyjęciu, że podstawą do obliczania wysokości opłaty egzekucyjnej powinna być kwota faktycznie zabezpieczona, nie jest trafne i nie znajduje oparcia w przepisach. Sąd Okręgowy stwierdził, że użyte przez ustawodawcę, w art. 45 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz. 882 ze zm.) sformułowanie „dokonanie zabezpieczenia” w doktrynie rozumiane jest jako pojęcie czynności zmierzających do wykonania zabezpieczenia, bez względu na ich skuteczność. Gdyby bowiem ustawodawcy chodziło o uzależnienie możliwości pobierania przez komornika opłaty od skuteczności zabezpieczenia, to musiałby to w sposób jednoznaczny określić w treści przepisu, czego nie uczynił. Sąd Okręgowy zauważył również, że komornik nie zawsze ma wpływ na skuteczność dokonanego zabezpieczenia.

Sąd Okręgowy jest również zdania, że art. 49 ww. ustawy w brzmieniu przed nowelizacją dokonaną ustawą z dnia 24 września 2004 r., znajduje zastosowanie również do postępowania o zabezpieczenie. Wprawdzie przepis ten dotyczy wprost postępowania egzekucyjnego, ale – zdaniem Sądu Okręgowego – nie ma racjonalnego uzasadnienia dla przyjęcia obciążenia wierzyciela w postępowaniu zabezpieczającym, które z natury rzeczy nie prowadzi do wyegzekwowania świadczenia, znacznie wyższymi opłatami niż w postępowaniu egzekucyjnym. Poza tym postanowienia art. 743 k.p.c. odsyłają do odpowiedniego stosowania przepisów o postępowaniu egzekucyjnym, co może dawać podstawę do przyjęcia takiej argumentacji.

A.Z.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Nie ma ogólnego następcy prawnego przedsiębiorstwa państwowego, zlikwidowanego w wyniku prywatyzacji na podstawie art. 37-39 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 51, poz. 298 ze zm.) przez oddanie do odpłatnego korzystania, a następnie sprzedaż zorganizowanych części mienia tego przedsiębiorstwa spółkom osób fizycznych utworzonym z jego pracowników.

(postanowienie z dnia 21 listopada 2000 r., I CR 149/88, S. Dąbrowski, I. Koper, M. Sychowicz, OSNC 2001, nr 5, s. 75; OSP 2003, nr 2, poz. 20; BSN 2001, nr 1, s. 11; Pr.Gosp. 2001, nr 7-8, s. 46; Wok. 2001, nr 2, s. 8; R.Pr. 2001, nr 3, s. 142; PUG 2001, nr 4, s. 29)

Glosa

Zdzisława Gawlika, Rejent 2004, nr 12, s. 135

Autor zaaprobował co do zasady tezę omawianego orzeczenia i wskazał, że zaprezentowany w postanowieniu pogląd spotkał się także z przychylnym przyjęciem w literaturze.

W ocenie glosatora, zasadne jest stwierdzenie, że nie ma ogólnego następcy prawnego przedsiębiorstwa państwowego zlikwidowanego w wyniku prywatyzacji w drodze oddania jego zorganizowanych części do odpłatnego korzystania, a następnie ich sprzedaż na rzecz korzystających. Podniósł jednak, że bezkrytyczna akceptacja takiego stanowiska rodzi niebezpieczeństwo, że wierzyciele przedsiębiorstwa likwidowanego z przyczyn ekonomicznych w trybie art. 19 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych będą w lepszej sytuacji niż wierzyciele przedsiębiorstwa państwowego likwidowanego w celu prywatyzacji w trybie art. 37 ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw

państwowych poprzez jego oddanie w odpłatne korzystanie na rzecz spółki z udziałem pracowników. Glosator zwrócił uwagę, że prywatyzacja w opisywanym trybie może być potraktowana jako sposób ucieczki przed wierzycielami, co byłoby niezgodne z intencją ustawodawcy i niesprawiedliwe.

Zdaniem autora glosy, nie wydaje się, żeby prywatyzacja bezpośrednia czy likwidacyjna pozbawiała wierzyciela możliwości zaspokojenia swoich roszczeń. W sytuacji, w której niemożliwe okażą się próby uzyskania zaspokojenia roszczeń wobec sprywatyzowanego przedsiębiorstwa, wierzyciel powinien wystąpić ze swoim roszczeniem przeciwko osobom, dokonującym tej prywatyzacji.

Wcześniej głosę do omawianego orzeczenia opracował M. Kłoda (OSP 2003, nr 2, poz. 20; *vide* omówienie w „Izbie Cywilnej” 2003, nr 3, s. 24).

E.S.

*

1. Zatrudnienie na stanowisku, z którym wiąże się wystawianie faktur zawierających wezwanie ich płatników do zapłaty w określonym terminie, jest równoznaczne z udzieleniem przez pracodawcę stałego pełnomocnictwa do dokonywania tych czynności.

2. Faktura, w której określony został termin jej płatności, sporządzona przez pracownika wierzyciela, do którego obowiązków należało dokonywanie takich czynności, jest wezwaniem do zapłaty w rozumieniu art. 455 k.c.

(wyrok z dnia 23 października 2001 r., I CKN 323/99, M. Sychowicz, E.

Skowrońska-Bocian, B. Czech, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 94; OSP 2003, nr 10, poz. 122; BSN 2002, nr 1, s. 11; MoP 2002, nr 5, s. 197; Pr.Gosp. 2002, nr 7-8, s. 16; R.Pr. 2002, nr 6, s. 96)

Glosa

Jerzego P. Naworskiego, Prawo Spółek 2004, nr 2, s. 43

Autor zaaprobował pierwszą ze sformułowanych przez Sąd Najwyższy tez, stwierdził jednak, że motywy wyroku nie zawierają szerszej, wspierającej ją,

argumentacji. Zwrócił uwagę na dwie kwestie – pierwszą, że w stanie faktycznym sprawy umocowanie nastąpiło *per facta concludentia* w wyniku powierzenia pracownikom działu księgowości obowiązku wystawiania faktur zawierających wezwanie ich płatników do zapłaty w określonym terminie, i drugą, dotyczącą określenia przez Sąd Najwyższy tego rodzaju pełnomocnictwa mianem stałego.

Glosator przypomniał, że art. 98 k.c. dzieli inne niż prokura pełnomocnictwo, w zależności od zakresu umocowania, na ogólne, rodzajowe i do poszczególnych czynności. *In concreto* występował ten drugi rodzaj pełnomocnictwa, skoro w rachubę wchodził określony rodzaj czynności.

Odnosząc się do drugiego punktu tezy glosowanego orzeczenia, autor zauważył, że wyrok ten utrwała linię orzecznictwa Sądu Najwyższego przyjmującą, iż faktura jest tylko wówczas wezwaniem do zapłaty (w rozumieniu art. 455 k.c.), gdy zawiera dodatkowe elementy (termin płatności). Glosator obszernie przedstawił krytyczne, w stosunku do omawianego orzeczenia i wcześniejszych wypowiedzi Sądu Najwyższego, poglądy M. Smyka i K. Korzana. Zdaniem glosatora, krytyka wypowiedzi Sądu Najwyższego przez tych autorów jest chybiona, gdyż Sąd Najwyższy wcale nie twierdzi, że faktura stanowi wezwanie do zapłaty w rozumieniu art. 455 k.c. Przeciwnie, także Sąd Najwyższy wymaga złożenia przez wierzyciela w fakturze oświadczenia wzywającego do zapłaty, które nie sformułowane wprost, zastępuje określenie terminu płatności.

Autor zwrócił uwagę na niejasny charakter faktury na gruncie prawa cywilnego. Zaryzykował tezę, że faktura, z punktu widzenia obowiązku dłużnika spełnienia świadczenia pieniężnego, nie ma żadnego znaczenia, w przypadku umów zobowiązanie do świadczenia pieniężnego wynika bowiem z wiążącej strony umowy, natomiast znaczenie faktury na gruncie prawa cywilnego uwidacznia się w sytuacjach, w których umowa zostaje zawarta *per facta concludentia*. Glosator przedstawił regulacje dotyczące faktury, a mianowicie przepisy ustawy z dnia 12 czerwca 2003 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. Stwierdził, że przytoczone przez niego regulacje potwierdzają stanowisko Sądu Najwyższego, iż faktura jest wezwaniem do spełnienia świadczenia w rozumieniu art. 455 k.c., jeżeli określa termin płatności. Wbrew zatem K. Korzanowi i M. Smykowi, nie ma potrzeby zamieszczania w fakturze wyraźnej klauzuli, że stanowi ona wezwanie do zapłaty, chociaż nic nie stoi temu na przeszkodzie.

W dalszej części glosy autor przedstawił argumenty przemawiające za sformułowaniem stanowiska, że także faktura nie zawierająca ani wyraźnego

oświadczenia, ani nawet terminu płatności stanowi wezwanie dłużnika do wykonania w rozumieniu art. 445 k.c. W takim przypadku dłużnik powinien spełnić świadczenie pieniężne niezwłocznie po wezwaniu.

Na zakończenie, glosator zajął się analizą skutków wyznaczenia przez wierzyciela w wezwaniu dłużnikowi terminu spełnienia świadczenia, zwłaszcza gdy będzie on dłuższy od okresu dylacyjnego przewidzianego w art. 455 k.c. Przedstawił stanowiska M. Smyka oraz J. Dąbrowy dotyczące tej kwestii. Autor nie zgodził się z poglądami tych autorów i stwierdził, że wierzyciel jest uprawniony do wyznaczenia dłużnikowi w wezwaniu terminu do spełnienia świadczenia. Powołał się przy tym na pogląd L. Steckiego, wedle którego do sprecyzowania czasu spełnienia świadczenia może dojść za pomocą szczególnego oświadczenia wierzyciela zawartego w wezwaniu. Nie jest natomiast możliwe oznaczenie przez wierzyciela terminu krótszego niż niezbędny do spełnienia świadczenia przez dłużnika.

Głosę do omawianego orzeczenia opracował także M. Smyk (OSP 2003, nr 10, poz. 122; *vide* omówienie w „Izbie Cywilnej” 2003, nr 11, s. 23), a Z. Strus uwzględnił je w „Przeglądzie orzecznictwa” (Palestra 2002, nr 7-8, s. 181).

E.S.

*

Nawet prawdziwość informacji zawartych w materiale prasowym nie zawsze wyłącza bezprawność działania dziennikarza, istotne znaczenie mają bowiem właściwa forma i sposób ujęcia wypowiedzi dziennikarskiej.

*(wyrok z dnia 27 lutego 2003 r., IV CKN 1846/00, M. Bączyk, T. Domińczyk
Z. Kwaśniewski, IC 2003, nr 10, s. 38)*

Glosa

Radosława Tymca, Państwo i Prawo 2005, nr 2, s. 120

Autor zaaprobował pogląd Sądu Najwyższego zawarty w tezie glosowanego orzeczenia, zgłaszając jednakże wątpliwości co do trafności rozstrzygnięcia, które zapadło w konkretnym stanie faktycznym.

Zdaniem glosatora, okoliczności sprawy – tj. zawarcie w spornym materiale prasowym twierdzeń m.in. co do doręczenia radnym Rady Miasta Gdańska anonimu o nielegalnym pobieraniu diet przez przewodniczącego Rady Miasta (powoda), obowiązywania uchwały Rady Miasta dotyczącej wysokości pobieranych diet i warunkach jej obniżenia, pobierania przez przewodniczącego diet w pełnej wysokości, pomimo istnienia przesłanek do jej obniżenia – w żaden sposób nie uzasadniają przyjętego przez Sąd Najwyższy wniosku, że doszło w ten sposób do naruszenia dobrego imienia powoda. W ocenie komentatora, artykuł prasowy nie zawierał żadnych twierdzeń, że powód pobrał nienależne mu świadczenia pieniężne, a jego autor zastanawiał się jedynie, co się stanie, jeżeli zarzuty zawarte w anonimie okażą się prawdziwe. Konstrukcja spornego materiału prasowego w dużej mierze opierała się na stawianiu przez jego twórcę kolejnych pytań, co – zdaniem glosatora – wyklucza trafność przyjętego przez Sąd Najwyższy ocenego charakteru tej wypowiedzi.

W dalszych rozważaniach komentator zwrócił uwagę, że zajęte przez Sąd Najwyższy stanowisko, iż anonim jako źródło informacji wymaga od dziennikarza zachowania najwyższej staranności i nie uprawnia do bezkrytycznego przyjmowania zawartych w nim treści, jest sprzeczny z wypowiedziami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Autor powołał się na wyrok z dnia 29 marca 2001 r. (sprawa *Thoma v. Luksemburg*), w którym zawarta została konstatacja, że „nakaz, aby dziennikarz systematycznie i czytelnie odcinał się od treści cytowanych wypowiedzi, które mogą obrazić lub naruszyć dobre imię innych osób, nie daje się pogodzić z zadaniem mediów polegającym na dostarczaniu wiadomości i opinii o aktualnych wydarzeniach”.

S.S.

*

„Potwierdzenie przyjęcia lokaty terminowej” na okaziciela, wydane przez bank na podstawie przepisów ustawy z 31 stycznia 1989 r. - Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 1992 r. Nr 72, poz. 359 ze zm.), mogło być traktowane jako bankowy papier wartościowy na okaziciela w rozumieniu art. 921⁶ k.c.

(wyrok z dnia 16 kwietnia 2003 r., I CKN 202/01, T. Wiśniewski, B. Czech, B. Myszką, IC 2004, nr 3, s. 41; Pr.Bank. 2004, nr 4, s. 18)

Glosa**Konrada Zacharzewskiego, Prawo Bankowe 2005, nr 2, s. 22**

Glosowane orzeczenie dotyczy charakteru prawnego bankowych papierów wartościowych oraz znaków legitymacyjnych stwierdzających obowiązek świadczenia.

Autor podniósł, że ogólna myśl zawarta w orzeczeniu jest trafna, jednak z dezaprobatą odniósł się do sformułowanego poglądu, iż wskazany w tezie dokument może być traktowany jako bankowy papier wartościowy w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego. Glosator zauważył, że kodeks cywilny w ogóle nie wspomina o bankowych papierach wartościowych. Zgodził się natomiast, że pod rządami Prawa bankowego z 1989 r. „potwierdzenie przyjęcia lokaty terminowej”, jako dokument okazicielski, mogło być traktowane jako papier wartościowy. Jego zdaniem, takie stwierdzenie nie daje wskazówki co do kwalifikacji prawnej „potwierdzenia przyjęcia lokaty terminowej”.

Glosator podjął próbę wykazania różnic pomiędzy znakiem legitymacyjnym, stwierdzającym obowiązek świadczenia, a papierem wartościowym. Zwrócił uwagę, że jest to niełatwe i wciąż sporne w nauce zagadnienie, które oczekuje na swoją interpretację. Postanowił zatem, że należy rozpocząć od wyjaśnienia podstawowych pojęć w dziedzinie środków symbolizujących uprawnienie wierzyciela. Skonstatował, że w grupie znaków legitymacyjnych stwierdzających obowiązek świadczenia wyróżnia się wiele różnych typów i podtypów, włącznie z pojęciami opatrzonymi przymiotnikiem *sensu stricto* i *sensu largo*.

Zajął się także problematyką interpretacji słów „inkorporować”, „ucieleśniać”, „immanentnie związać” i im podobnych, a także „wynikać” (art. 921⁶ k.c.), „stwierdzać” (art. 921¹⁵ k.c.) i „opiewać” (art. 921¹⁶ k.c.). Podniósł, że wskazane formuły słowne sygnalizują powiązanie prawa podmiotowego z symbolem uprawnienia. Owo powiązanie to nic innego niż skutek czynności prawnej, z której wynika świadczenie, jakiego może domagać się od wystawcy posiadacz symbolu uprawnienia. Autor stwierdził zatem, że skuteczne dokonanie czynności emisyjnej oznacza, że symbol uprawnienia „inkorporuje” określone prawo podmiotowe, „ucieleśnia” je, prawo podmiotowe jest „immanentnie związane” z symbolem, czy też z niego „wynika”. Symbol „opiewa” na to prawo podmiotowe, czy też „stwierdza” je. Jeżeli czynność emisyjna jest nieważna, to związek pomiędzy symbolem, a prawem podmiotowym nie powstaje.

Na zakończenie glosator zwrócił uwagę, że skutki posługiwania się znakiem legitymacyjnym stwierdzającym obowiązek świadczenia i papierem wartościowym są analogiczne, ze względu na odesłanie do art. 921¹⁵ § 1 k.c. Znaki legitymacyjne stwierdzające obowiązek świadczenia, wyrażone w postaci dokumentowej, różnią się jednak od papierów wartościowych pod względem treści czynności emisyjnej. Uzgodniony zakres skutków związanych z posługiwaniem się dokumentem jest w obu przypadkach różny. W przypadku papierów wartościowych przyznany uczestnikom czynności margines autonomii jest najmniejszy, poszerza się w miarę przechodzenia ku mniej sformalizowanym środkom symbolizującym uprawnienia wierzyciela. W konsekwencji zatem, autor w pełni poparł kierunek rozumowania Sądu Najwyższego, a zamknięty konkluzją, że sporny dokument ma co najmniej cechy znaku legitymacyjnego stwierdzającego obowiązek świadczenia.

E.S.

*

Obowiązek osoby prowadzącej zakład gastronomiczny nienarażania klientów na utratę zdrowia lub życia może wynikać nie tylko z ustawy, ale również z poczucia rozsądku, popartego zasadami doświadczenia życiowego, które nakazują unikać zbędnego ryzyka oraz podejmować czynności zapobiegające możliwości powstania zagrożenia dla życia lub zdrowia człowieka.

(wyrok z dnia 2 grudnia 2003 r., III CK 430/03, G. Bieniek, E. Skowrońska-Bocian, J. Frąckowiak, OSNC 2005, nr 1, poz. 10; OSP 2005, nr 2, poz. 21; BSN 2004, nr 5, s. 7)

Glosa

Mirosława Nesterowicza, OSP 2005, nr 2, poz. 21

Autor podzielił pogląd Sądu Najwyższego i stwierdził, że odpowiedzialność prowadzącego dyskotekę za szkodę na osobie wyrządzoną w lokalu, w którym ona się odbywała, może opierać się zarówno na odpowiedzialności deliktowej, jak i kontraktowej. Podkreślił, że przyczyną do nieuwzględniania przez sądy odpowiedzialności kontraktowej w tego typu przypadkach jest wychodzenie z błędnego założenia, iż tego typu odpowiedzialność nie dotyczy zadośćuczynienia za krzywdę. Źródłem

odpowiedzialności jest umowa z prowadzącym dyskotekę, którą zawiera się wykupując bilet wstępu. Po stronie prowadzącego dyskotekę powstaje obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa jej uczestnikom.

Obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa jest co prawda obowiązkiem starannego działania, ale przy jego ocenie należy brać pod uwagę zawodowy charakter prowadzonej działalności.

Ł.P.

*

Zmiana podmiotu umowy zawartej w następstwie przetargu, umożliwiająca przejęcie zamówienia publicznego przez podmiot nieuprawniony, jest nieważną czynnością prawną.

(wyrok z dnia 13 stycznia 2004 r., V CK 97/03, I. Gromska-Szuster, M. Kocon, Ł. Walentynowicz, OSNC 2005, nr 2, poz. 34; OSP 2005, nr 2, poz. 22; BSN 2004, nr 6, s. 8; NPN 2004, nr 3, s. 90)

Glosa

Ryszarda Szostaka, OSP 2005, nr 2, poz. 22

Autor przypomniał, że w piśmiennictwie dominuje zapatrywanie, iż przy niektórych umowach wzajemnych – ze względu na szczególne właściwości zobowiązania – przelew wierzytelności jest możliwy jedynie w połączeniu ze zwalniającym przejęciem długu, niekiedy bowiem między uprawnieniami a obowiązkami stron zachodzi swoiste *iunctim* (np. w zakresie najmu lub dzierżawy) sprzeciwiające się oddzieleniu wierzytelności od powinności równolegle obciążających uprawnionego.

Przyjęcie oferty najkorzystniejszej w przetargu na zamówienie publiczne nie prowadzi do automatycznego zawarcia umowy finalnej ze względu na szczególne wymaganie ustawowe (art. 51 u.z.p., art. 94 p.z.p.). Między zwycięskim oferentem a zamawiającym dochodzi do przygotowania stosunku prawnego, kreującego obustronny obowiązek zawarcia umowy o zamówienie publiczne we właściwym czasie i formie.

Autor podkreślił, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, iż przelew roszczenia o zawarcie umowy nabytego w drodze przetargu jest nieważny. Co

prawda po rozstrzygnięciu przetargu i zawarciu umowy o zamówienie publiczne obowiązki stron są już stabilne, a ewentualna zmiana dłużnika nie powoduje zmiany treści zobowiązania, ale mogą ulec pogorszeniu warunki podmiotowe w zakresie zdolności wykonawcy do prawidłowego wykonania zobowiązania (np. możliwe jest wstąpienie w miejsce osoby wyeliminowanej z przetargu albo osoby, która wcześniej nie wykonała należycie zamówienia). Stąd też przyzwolenie na swobodne wejście osoby trzeciej w rolę wykonawcy już po udzieleniu zamówienia, zwłaszcza w połączeniu z równoległym przelewem wierzytelności z tytułu zapłaty za realizację przedmiotu zamówienia z góry grozi możliwością obejścia warunków przetargu z naruszeniem celu art. 12a u.z.p. (obecnego art. 7 ust. 3 p.z.p.).

Nie bez znaczenia pozostaje też ryzyko uszczuplenia granic odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zamówienia w kontekście ewentualnego upadku obligacyjnych w świetle art. 75 u.z.p. (art. 147 p.z.p.) zabezpieczeń ustanowionych przez osoby trzecie (art. 525 k.c.).

Ł.P.

*

W razie nie sporządzenia aktu małżeństwa, mimo spełnienia pozostałych wymogów określonych w art. 1 § 2 k.r.o., nie można dochodzić ustalenia istnienia małżeństwa konkordatowego na podstawie art. 189 k.p.c. Rejestracja takiego małżeństwa jest jednym z konstytucyjnych wymogów jego zawarcia.

(wyrok z dnia 3 marca 2004 r., III CK 346/02, G. Bieniek, M.Sychowicz, B. Kurzeja, OSP 2005, nr 2, poz. 23; Wok. 2004, nr 11, s. 7)

Glosa

Tadeusza Smyczyńskiego, OSP 2005, nr 2, poz. 23

Autor podkreślił, że rola aktu małżeńskiego sporządzonego w urzędzie stanu cywilnego ma charakter konstytutywny ze względu na aspekty polityczne, stanowiące podstawę zawarcia konkordatu. Z samej treści konkordatu wynika uzależnienie powstania stosunku prawnego małżeństwa od wymagań prawa polskiego, co przejawia

się w kontroli uprzedniej i następczej małżeństwa konkordatowego przez organ państwowy; kontrola uprzednia polega na badaniu dopuszczalności zawarcia małżeństwa i wydaniu bądź odmowie wydania stosownego zaświadczenia, natomiast kontrola następcza sprowadza się do sporządzenia aktu małżeństwa.

Zdaniem autora, wzmianka w art. 1 § 2 k.r.o., że małżeństwo jest zwarte w chwili złożenia oświadczenia przed duchownym oraz art. 61a ust. 2 Prawa o a.s.c. byłyby zbędne, gdyby akt małżeństwa konkordatowego spełniałby tę samą funkcję, jaką spełnia w razie zawarcia małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, wówczas bowiem oczywista jest chwila zawarcia małżeństwa; nie ma też potrzeby objaśniać przyczyny odmowy sporządzenia aktu, skoro małżeństwo niewątpliwie zawarto.

Ł.P.

*

Osoba, za którą ubezpieczający ponosi odpowiedzialność w rozumieniu art. 827 § 1 k.c., to taka, której wina umyślna w wyrządzeniu szkody w mieniu ubezpieczającego może być traktowana jako własna wina kwalifikowana samego ubezpieczającego, za którego osoba ta działała nawet w następstwie faktycznego delegowania na nią obowiązków ubezpieczającego wynikających z umowy ubezpieczenia.

(wyrok z dnia 22 kwietnia 2004 r., II CK 144/03, T. Domińczyk, Z. Kwaśniewski, M. Sychowicz, OSP 2004, nr 12, poz. 159; Wspólnota 2004, nr 10, s. 55)

Glosa

Eugeniusza Kowalewskiego, Prawo Asekuracyjne 2005, nr 1, s. 76

Glosator zwrócił uwagę, że omawiane orzeczenie dotyczy jednego z najbardziej kontrowersyjnych przepisów odnoszących się do umowy ubezpieczenia, a mianowicie art. 827 k.c. W swojej glosie obszernie przedstawił poglądy dotyczące analizy § 1 tego przepisu.

Przypomniał, że w stanie faktycznym sprawy pracownik ubezpieczającego spowodował pożar w magazynie. Prawomocny wyrok karny przesądził zarówno sam fakt dokonania tego czynu, jak i umyślny charakter działania sprawcy. Sprawca nie był

osobą, której powierzono mienie w magazynie z obowiązkiem wyliczenia się, wykonywał jedynie obowiązki techniczno-porządkowe, a w dniu podpalenia przebywał formalnie na urlopie. Zasadniczą zatem kwestią stała się odpowiedź na pytanie, czy pracownik ubezpieczającego był w rozumieniu art. 827 § 1 k.c. osobą, za którą ubezpieczający ponosi odpowiedzialność.

Autor zgodził się z poglądem Sądu Najwyższego, że odpowiedzi na to pytanie należy szukać na płaszczyźnie prawnego stosunku ubezpieczenia, a ściślej w relacji wzajemnych obowiązków na linii ubezpieczający-ubezpieczyciel. Podniósł, że ani teza omawianego orzeczenia, ani uchylene przez Sąd Najwyższy zapadłych w sprawie orzeczeń sądów niższych instancji, nie rozstrzyga kwestii merytorycznych. Jego zdaniem, nie zostało przesądzone, czy w konkretnej sprawie istnieje ochrona ubezpieczeniowa. Stwierdził, że głosowane orzeczenie pomija milczeniem to, w jaki sposób stosowane w niniejszej sprawie ogólne warunki (wzorzec umowy) określają krąg reprezentantów ubezpieczającego.

Glosator zajął się także analizą ogólnych warunków ubezpieczenia (o.w.u.), które znalazły zastosowanie do umowy ubezpieczenia mienia od ognia i innych zdarzeń losowych w omawianej sprawie. Wskazał, że analizowane o.w.u. zawierają rażące niejasności oraz wprowadzają w błąd ubezpieczającego co do tego, czy w przypadku umyślnego spowodowania wypadku przez osoby, za które ubezpieczający ponosi odpowiedzialność, ochrona ubezpieczeniowa mu przysługuje.

W konsekwencji autor stwierdził, że niemożliwy do obrony jest pogląd, iż w omawianym stanie faktycznym ubezpieczyciel jest wolny od odpowiedzialności. Zgodnie z art. 12 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, niejednoznaczne i niezrozumiałe postanowienia o.w.u. nie mogą być interpretowane na niekorzyść ubezpieczającego.

Do omawianego orzeczenia głosem napisał także A. Szlęzak (OSP 2004, nr 12, poz. 159; *vide* omówienie w „Izbie Cywilnej” 2005, nr 1, s. 34).

prawo cywilne procesowe

Postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające apelację jednej strony, zaskarżającą całe orzeczenie, nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 393¹⁸ § 2 k.p.c., jeżeli sąd ten jednocześnie z apelacji strony przeciwnej uchylił to orzeczenie i przekazał sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

(postanowienie z dnia 26 lutego 2003 r., II CZ 17/03, T. Żyznowski, B. Czech, H. Wrzeszcz, OSNC 2004, nr 5, poz. 81; OSP 2005, nr 2, poz. 20; BSN 2003, nr 8, s. 7; NPN 2003, nr 4, s. 60; R.Pr. 2004, nr 6, s. 140)

Glosa

Zbigniewa Woźniaka, OSP 2005, nr 2, poz. 20

Autor nie podzielił stanowiska Sądu Najwyższego, gdyż – jego zdaniem – orzeczenie kończące postępowanie powinno być kwalifikowane z punktu widzenia strony, która wniosła środek zaskarżania, a nie z tego powodu, czy w sprawie w ogólności będą podejmowane dalsze czynności procesowe. Orzeczeniem kończącym postępowanie jest takie orzeczenie, które wyklucza możliwość dochodzenia przez stronę swych praw lub ich ochrony w większym stopniu niż zakres ochrony udzielonej przez sąd pierwszej instancji. Stąd jest nim nie tylko ostateczne orzeczenie w sprawie, ale także takie, które jako ostateczne wykluczyło możliwość dochodzenia przez stronę praw, chociażby sąd był uprawniony do wydania jeszcze innych orzeczeń.

Zaprezentowane przez autora stanowisko wynika z zasady zakazu orzekania na niekorzyść strony, która wniosła apelację w przypadku wniesienia apelacji przez stronę przeciwną (art. 385 k.p.c.). Zakaz orzekania na niekorzyść skarżącego oznacza, że w przypadku uchylenia wyroku do ponownego rozpoznania sąd pierwszej instancji, ponownie rozpoznając sprawę, nie może wobec skarżącego orzec mniej korzystnie niż to uczynił sąd pierwszej instancji. Dla przeciwnika skarżącego uchylenie wyroku oznacza tyle, że kolejne orzeczenie co najmniej będzie dla niego tak korzystne jak orzeczenie,

które zostało uchylone. Strona, której apelacja zostanie odrzucona, w dalszym postępowaniu nie będzie mogła skutecznie dochodzić swych praw, ponad ochronę udzieloną jej w zaskarżonym orzeczeniu, ponieważ sąd ponownie rozpoznając sprawę nie może orzec na jej korzyść, czyli na niekorzyść strony wnoszącej apelację.

Kwalifikowanie wyłącznie ostatnich orzeczeń w sprawie jako orzeczeń kończących postępowanie jest o tyle błędne, że może zdarzyć się tak, że sąd drugiej instancji odrzuci apelację jednej ze stron, uchylając wyrok na skutek apelacji drugiej strony, po czym po ponownym rozpoznaniu sprawy przez sąd drugiej instancji ponownie odrzuci apelację ze względu na brak przedmiotu zaskarżenia. Sąd pierwszej instancji nie orzeknie o żądaniach zgłoszonych w pierwotnie odrzuconej apelacji, jest to bowiem objęte zakazem *reformationis in peius*.

Ł.P.

*

W sprawach gospodarczych w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne (art. 505 § 1 w zw. z art. 479¹⁷ k.p.c.).

(uchwała z dnia 17 lutego 2004 r., III CZP 118/03, J. Gudowski, G. Bieniek, J. Górowski, BSN 2004, nr 2, s. 6; IC 2004, nr 3, s. 8; Wok. 2004, nr 4, s. 6; NPN 2004, nr 2, s. 70)

Glosa

Łukasza Piebiaka, Monitor Prawniczy 2005, nr 2, s. 112

Glosator co do zasady krytycznie odniósł się do stanowiska Sądu Najwyższego zawartego w tezie uchwały.

W ocenie autora, przywołane przez Sąd Najwyższy argumenty jurystyczne przemawiają raczej za przyjęciem przeciwnego poglądu. Jego zdaniem, kwestia rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym w stanie faktycznym glosowanego rozstrzygnięcia powinna zostać pozostawiona uznaniu sądu. Według niego, jedynym kryterium decydującym o możliwości zastosowania przez skład orzekający proponowanego rozwiązania powinny być okoliczności konkretnej sprawy.

Autor zgłosił wątpliwości co do trafności zaproponowanej przez Sąd Najwyższy możliwości rozwiązania konfliktu pomiędzy art. 479¹⁷ i art. 505 § 1 k.p.c. przez próbę pogodzenia dyspozycji norm wynikających z tych przepisów. W jego ocenie, usunięcie tej sprzeczności może być dokonane wyłącznie w drodze ustalenia, który z powołanych przepisów w opisanym stanie faktycznym powinien zostać zastosowany: czy art. 505 § 1 k.p.c., nakazujący wyznaczenie rozprawy, czy też art. 479¹⁷ k.p.c., przyznający sądowi uprawnienie do rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, w przypadku, gdy sprawa nie jest skomplikowana. Glosator wyraźnie opowiedział się za przyznaniem pierwszeństwa stosowania przepisowi art. 479¹⁷ k.p.c. Jego zdaniem, wnioski takie nasuwają się po dogłębnej analizie powołanych przepisów przy zastosowaniu reguł kolizyjnych *lex posterior derogat legi priori* i *lex specialis derogat legi generali* oraz zastosowanie metody wykładni teleologicznej.

Autor glosy zwrócił uwagę, że art. 505 § 1 w niemal niezmienionym brzmieniu obowiązuje od dnia wejścia w życie kodeksu postępowania cywilnego, tj. od dnia 1 stycznia 1965 r., natomiast normy regulujące postępowanie w sprawach gospodarczych zostały wprowadzone do kodeksu nowelą z dnia 24 maja 1989 r., obowiązującą od dnia 1 października 1989 r. Według glosatora, aby usunąć sprzeczność pomiędzy dyspozycjami art. 479¹⁷ i art. 505 § 1 k.p.c. należy zatem odwołać się do reguły kolizyjnej stosowania ustawy późniejszej i w ten sposób przyznać pierwszeństwo stosowania art. 479¹⁷ k.p.c.

W ocenie autora, również zastosowanie zasady *lex specialis derogat legi generali* prowadzi do przyjęcia podobnego poglądu, należy bowiem zauważyć, że postępowanie upominawcze w obecnie obowiązującym kształcie jest postępowaniem obligatoryjnym, co uzasadnia wniosek, iż jest ono swego rodzaju postępowaniem o charakterze generalnym. Ten stan powoduje, że do chwili prawidłowego wniesienia sprzeciwu jego normy znajdują zastosowanie przed odpowiednimi normami regulującymi postępowanie w sprawach gospodarczych. Zdaniem glosatora, sytuacja jednakże ulega zmianie w przypadku skutecznego wniesienia sprzeciwu. Wówczas sprawa – jako gospodarcza – powinna zostać rozpoznana według przepisów właściwych dla tego rodzaju spraw. To powoduje, że sprawa powinna od tego momentu być rozpoznawana w postępowaniu w sprawach gospodarczych, które w tym przypadku jest swego rodzaju postępowaniem szczególnym. Przyjęcie tej koncepcji oznacza zatem stosowanie art. 479¹⁷ k.p.c. w

każdej sytuacji, w której sąd dojdzie do przekonania, że zawisła sprawa jest na tyle oczywista, iż nie ma potrzeby wyznaczania rozprawy.

Za trafnością zaproponowanego przez niego rozwiązania przemawia również wykładnia celowościowa, postępowanie w sprawach gospodarczych toczy się bowiem według szczególnych zasad, m.in. sprawności postępowania i koncentracji materiału dowodowego, co ma na celu znaczne przyspieszenie tego postępowania. Zdaniem autora, także konstytucyjnie chronione prawo jednostki do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przemawia za tym, by prymat stosowania przyznać art. 479¹⁷ w każdym przypadku, gdy sprawa nie jest skomplikowana.

W konsekwencji autor glosy wyraził pogląd, że kwestia wzajemnego stosunku art. 479¹⁷ i art. 505 § 1 k.p.c. jest sprawą dyskusyjną, która wymaga pogłębionej analizy.

Głosowaną uchwałę objął „Przeglądem orzecznictwa” Z. Strus (Palestra 2004, nr 5-6, s. 165).

S.S.

ORZECZENIA NIEPUBLIKOWANE

prawo cywilne materialne

art. 58 k.c., art. 20 k.s.h.

Postanowienie statutu spółki akcyjnej uzależniające ważność uchwał od uczestnictwa w walnym zgromadzeniu reprezentanta Skarbu Państwa dysponującego jedną imienną, uprzywilejowaną akcją, jest nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c., jako sprzeczne z art. 20 k.s.h.

(wyrok z dnia 30 września 2004 r., IV CK 713/03, I. Koper, I. Gromska-Szuster, K. Zawada)

*

art. 123 k.c.

Zakwestionowanie przed właściwym organem administracji decyzji w przedmiocie aktu własności ziemi należy do czynności, o których mowa w art. 123 § 1 pkt 1 w związku z art. 175 k.c.

(postanowienie z dnia 29 września 2004 r., II CK 18/04, G. Bieniek, T. Domińczyk, M. Kocon)

*

art. 345 k.c.

Przywrócenie posiadania w rozumieniu art. 345 k.c. zakłada rzeczywiste odzyskanie przez posiadacza władztwa nad rzeczą w wyniku skorzystania ze środków prawnych służących do ochrony posiadania.

(postanowienie z dnia 30 września 2004 r., IV CK 21/04, I. Koper, I. Gromska-Szuster, K. Zawada).

*

art. 603 k.c.

Umowa barterowa, będąca nienazwaną o cechach zbliżonych do umowy zamiany, jest konsensualna, odpłatna i wzajemna; rodzi skutki zobowiązujące obie strony do przeniesienia własności, a w warunkach określonych w art. 155 § 1 k.c. również skutki rozporządzające; do jej ważności nie jest wymagane przeniesienie posiadania rzeczy. Przeniesienie posiadania rzeczy wymagane jest – w warunkach określonych w art. 155 § 2 k.c. – jedynie do osiągnięcia skutku rzeczowego (przeniesienia własności), a nie do ważności samej sumy.

(wyrok z dnia 23 września 2004 r., I CK 210/04, B. Czech, Z. Strus, M. Sychowicz).

*

art. 746 k.c.

Przewidziana w art. 746 § 1 i 2 k.c. możliwość wypowiedzenia zlecenia przez każdą ze stron w każdym czasie dotyczy także zlecenia zawartego na czas oznaczony.

(wyrok z dnia 28 września 2004 r., IV CK 640/03, M. Kocon, K. Zawada, M. Wysocka).

*

art. 890 k.c.

Wydanie rzeczy ruchomej stanowiącej przedmiot darowizny może nastąpić nie tylko wskutek jej fizycznego przekazania obdarowanemu, ale także sposobami wskazanymi w art. 348 zdanie drugie k.c. oraz art. 349-351 k.c.

(wyrok z dnia 23 września 2004 r., III CK 382/03, H. Pietrkowski, I. Gromska-Szuster, H. Wrzeszcz)

*

art. 968 k.c.

Dla oceny zapisu zawartego w testamencie, który został sporządzony w okresie międzywojennym, właściwa jest ustawa wskazana w art. 28 w związku z art. 1 i 3 ustawy z 2 sierpnia 1926 r. o prawie właściwym dla stosunków prywatnych wewnętrznych (Dz.U. Nr 101, poz. 580 ze zm.).

(wyrok z dnia 24 września 2004 r., I CK 246/04, T. Żyznowski, E. Skowrońska-Bocian, Z. Strus).

*

art. 191 k.s.h.

Niedopuszczalne jest zamieszczenie w umowie spółki postanowienia, że w razie niepodjęcia przez wspólników uchwały o rozporządzeniu zyskiem spółki, zysk jest wyłączony od podziału (art. 191 k.s.h.).

(wyrok z dnia 29 września 2004 r., II CK 539/03, G. Bieniek, T. Domińczyk, M. Kocon).

*

art. 6 u.k.w.

Rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych chroni także nabywcę nieruchomości, które przeszły na własność Państwa z mocy samego prawa - jako opuszczone albo wskutek reformy rolnej lub nacjonalizacji przemysłu. (wyrok z dnia 23 września 2004 r., III CK 401/03, H. Pietrkowski, I. Gromska-Szuster, H. Wrzeszcz)

*

art. 42 Pr. spółdz.

Członek spółdzielni nie jest uprawniony do zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia, podjętej przed datą uzyskania przez niego członkostwa.

(wyrok z dnia 20 września 2004 r., IV CK 630/03, F. Barczewska, T. Bielska-Sobkowicz, Z. Strus).

*

art. 7 Pr. weksl., art. 32 Pr. weksl.

Sfałszowanie podpisu wystawcy weksla nie zwalnia poręczyciela od odpowiedzialności wekslowej.

(wyrok z dnia 9 września 2004 r., II CK 502/03, H. Wrzeszcz, B. Myszka, M. Wysoka)

*

gospodarka nieruchomościami

Osoba, na rzecz której ustanowione jest prawo wieczystego użytkowania w wyniku realizacji przysługującego jej roszczenia na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 1947 r. o popieraniu budownictwa (Dz.U. Nr 52, poz. 270 ze zm.), nie

ma obowiązku uiszczania pierwszej opłaty, przewidzianej w art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz. U. z 2000 r. Nr 46, poz. 543 ze zm.). (wyrok z dnia 25 sierpnia 2004 r., IV CK 593/03, M. Grzelka, A. Górski, T. Bielska-Sobkowicz)

*

ochrona zdrowia

W okresie obowiązywania przepisów ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153 ze zm.) wysokość zobowiązania pieniężnego kasy chorych w stosunku do świadczeniodawców określały umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych zawarte na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy.

W razie poniesienia kosztów wynikających z udzielenia ubezpieczonym świadczeń, do których na podstawie przepisów ustaw zobowiązane były zakłady opieki zdrowotnej lub ich personel medyczny, kasy chorych miały obowiązek zwrotu ich równowartości, niezależnie od zakresu określonego w umowie.

(wyrok z dnia 5 sierpnia 2004 r., III CK 365/03, A. Górski, J. Górowski, Z. Strus)

*

służba wojskowa

Artykuł 20 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o świadczeniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową (Dz.U. Nr 53, poz. 342 ze zm.) nie może być stosowany również do oceny skutków zdarzeń cywilnoprawnych, które miały miejsce przed utratą mocy obowiązującej tego przepisu na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 października 2003 r., K 4/02 (OTK-A 2003, nr 8, poz. 80), w tym także przed wejściem w życie Konstytucji RP z 1997 r.

(wyrok z dnia 26 sierpnia 2004 r., I CK 125/04, B. Czech, Z. Strus, M. Sychowicz)

ogrody działkowe, art. 189 k.p.c.

Stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 lutego 2002 r., K 39/00 (OTK-A 2002, nr 1, poz. 4) niezgodności z Konstytucją przepisów art. 2 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 23 czerwca 1995 r. o zmianie ustawy o pracowniczych ogrodach działkowych (Dz.U. Nr 99, poz. 486 ze zm.), stwarza podstawy do ustalenia, w drodze powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c., nieważności umowy przeniesienia użytkowania wieczystego, zawartej w oparciu o niekonstytucyjne przepisy, także przed ogłoszeniem powyższego wyroku.

(wyrok z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, I. Koper, I. Gromska-Szuster, K. Zawada)

prawo cywilne procesowe

art. 2 k.p.c.

Poddanie egzekucji administracyjnej należnych spółce wodnej składek i innych świadczeń określonych w statucie, niezbędnych do wykonywania statutowych zadań spółki, nie pozbawia ich charakteru cywilnoprawnego i nie wyłącza drogi sądowej (art. 114 ust. 2 ustawy z dnia 24 października 1974 r. - Prawo wodne, Dz.U. Nr 38, poz. 230 ze zm.; art. 170 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. -Prawo wodne, Dz.U. Nr 115, poz. 1229 ze zm.; art. 2 § 1 pkt 5 i § 3 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jedn.tekst: Dz.U z 2002 r. Nr 110, poz. 968 ze zm.).

(postanowienie z dnia 11 sierpnia 2004 r., II CK 481/03, M. Sychowicz, B. Czech, Z. Kwaśniewski).

art. 232 k.p.c., art. 1143 k.p.c.

Poprawność skorzystania przez sąd z uprawnienia do dopuszczenia dowodu nie wskazanego przez stronę wymaga szczególnie restryktywnej oceny w sytuacji, w której przedmiotem dowodu ma być treść obcego prawa (art. 232 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 1143 § 1 i 3 k.p.c.).

(wyrok SN z dnia 11 sierpnia 2004 r., II CK 489/03, M. Sychowicz, B. Czech, Z. Kwaśniewski)

*

art. 381 k.p.c.

Zarzut przedawnienia roszczenia może być złożony przez pozwanego także w postępowaniu apelacyjnym.

(wyrok z dnia 19 sierpnia 2004r., V CK 38/04, J. Górowski, M. Grzelka, B. Myszka)

*

art. 618 k.p.c., własność lokali

Postanowienie wstępne wydane na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz.U. Nr 85, poz. 388) nie może być ujęte ogólnie, lecz powinno uznawać za usprawiedliwione co do zasady żądanie ustanowienia odrębnej określonych lokali.

(postanowienie z dnia 30 września 2004 r., IV CK 455/04, I. Koper, K. Zawada, I. Gromska-Szuster)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2005, NR 4

Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przerywa bieg przedawnienia.

(uchwała z dnia 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/03, K. Zawada, B. Czech, I. Koper, OSNC 2005, nr 4, poz. 58)

*

Zwolnienie od opłat, o którym mowa w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 czerwca 1998 r. w sprawie określenie ulgowych stawek opłat sądowych oraz zwolnień od tych opłat w sprawach o zabezpieczenie należności z tytułu udzielonych przez banki kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych i poręczeń (Dz.U. Nr 87, poz. 554), obejmuje również zwolnienie od opłaty sądowej od wniosku o wpis hipoteki ustanowionej w celu zabezpieczenia należności z tytułu kredytu udzielonego na budownictwo mieszkaniowe z przeznaczeniem na refinansowanie (spłatę) kredytu mieszkaniowego udzielonego przez inny bank oraz kredytu na remont budynku mieszkalnego.

(uchwała z dnia 16 stycznia 2004 r., III CZP 106/03, B. Czech, I. Koper, K. Zawada, OSNC 2005, nr 4, poz. 59)

*

Umowa sprzedaży nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym, o której mowa w art. 40a ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 56, poz. 679 ze zm.), zawarta w trybie bezprzetargowym,

jest ważna również wtedy, gdy na tej nieruchomości znajduje się budynek gospodarczy.

(uchwała z dnia 23 stycznia 2004 r., III CZP 104/03, J. Frąckowiak, M. Grzelka, H. Wrzeszcz, OSNC 2005, nr 4, poz. 60)

*

Doręczenie na podstawie art. 139 § 1 k.p.c., dokonane przed utratą mocy obowiązującej § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie szczegółowego trybu doręczania pism sądowych przez pocztę w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 kwietnia 2003 r. (Dz.U. Nr 62, poz. 697 ze zm.), jest skuteczne.

(uchwała z dnia 23 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, J. Frąckowiak, M. Grzelka, H. Wrzeszcz, OSNC 2005, nr 4, poz. 61)

*

1. W sprawie, w której przed dniem 1 października 2003 r. wniesiono do sądu wnioski o ogłoszenie upadłości, lecz jeszcze nie wydano postanowienia o ogłoszeniu upadłości, postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości prowadzi się na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535).

2. Na zarządzenie przewodniczącego, którego przedmiotem jest zwrot wniosku dłużnika o ogłoszenie upadłości, przysługuje zażalenie.

(uchwała z dnia 5 lutego 2004 r., III CZP 111/03, T. Domińczyk, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski, OSNC 2005, nr 4, poz. 62)

*

W postępowaniu w sprawach gospodarczych powództwo wzajemne może być wytoczone w terminie określonym w art. 204 § 1 k.p.c., nie można go jednak skutecznie oprzeć na twierdzeniach, zarzutach i dowodach, które uległy prekluzji na podstawie art. 479¹⁴ § 2 k.p.c.

(uchwała z dnia 4 czerwca 2004 r., III CZP 28/04, T. Domińczyk, J. Gudowski, Z. Cendrowski, OSNC 2005, nr 4, poz.63)

*

Roszczenie o oddanie nieruchomości w użytkowanie wieczyste w trybie bezprzetargowym (art. 208 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r., Nr 46, poz. 543 ze zm.) przysługuje również wtedy, gdy państwowa osoba prawna przed dniem 5 grudnia 1990 r. złożyła wniosek o oddanie jej gruntu państwowego w zarząd. (wyrok z dnia 24 marca 2004 r., I CK 549/03, Z. Strus, T. Wiśniewski, B. Kurzeja, OSNC 2005, nr 4, poz.64)

*

1. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 29, poz. 154 ze zm.) uznała kompetencję proboszczów do reprezentowania parafii w stosunkach majątkowych z osobami trzecimi w sposób i na zasadach określonych w kodeksie prawa kanonicznego.

2. Ważność dokonanych przez proboszcza czynności przekraczających granice i sposób zwyczajnego zarządzania, określonych w statucie lub stosownym akcie biskupa diecezjalnego, zależy od uprzedniego pisemnego upoważnienia ordynariusza, a czynności o charakterze alienacji dóbr – od zezwolenia władzy określonej w kanonie 1292 kodeksu prawa kanonicznego.

(wyrok z dnia 24 marca 2004 r., IV CK 108/03, F. Barczewska, M. Kocon, K. Zawada, OSNC 2005, nr 4, poz. 65)

*

Wynagrodzenie stosowne w rozumieniu art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 904 ze zm.), to takie wynagrodzenie, jakie otrzymałby autor (autor

opracowania zależnego), gdyby osoba, która naruszyła jego prawa majątkowe, zawarła z nim umowę o korzystanie z utworu w zakresie dokonanego naruszenia.

(wyrok z dnia 25 marca 2004 r., II CK 90/03, H. Ciepła, B. Czech, M. Grzelka, OSNC 2005, nr 4, poz. 66)

*

Artykuł 180 k.s.h. jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. Nr 149, poz. 703 ze zm.).

(postanowienie z dnia 31 marca 2004 r., III CK 429/02, T. Domińczyk, M. Kocon, I. Koper, OSNC 2005, nr 4, poz. 67)

*

Sprawy między członkami samorządu zawodowego przedsiębiorców, utworzonego ustawą z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych przedsiębiorców (Dz.U. Nr 35, poz. 194), a organizacjami tego samorządu podlegają rozpoznaniu na drodze sądowej.

(wyrok z dnia 1 kwietnia 2004 r., II CK 130/03, B. Myszką, H. Wrzeszcz T. Żyżnowski, OSNC 2005, nr 4, poz. 68)

*

Znieważenie Papieża może naruszać dobra osobiste – w postaci uczuć religijnych i przyjaźni – osoby duchownej, którą z Papieżem wiąże stosunek bliskości i szczególne więzy emocjonalne.

(wyrok z dnia 6 kwietnia 2004 r., I CK 484/03, T. Bielska-Sobkiewicz, G. Bieniek, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2005, nr 4, poz. 69)

*

Gdy dostęp do drogi publicznej jest nieodpowiedni, regułą powinno być przystosowanie go do użytku, a nie ustanowienie służebności drogi koniecznej innym szlakiem, chyba że przystosowanie takie byłoby niemożliwe lub wymagałoby niewspółmiernych i nieopłacalnych nakładów (art. 145 § 1 k.c.).

*(postanowienie z dnia 6 kwietnia 2004 r., I CK 552/03, T. Bielska-Sobkowicz
G. Bieniek, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2005, nr 4, poz. 70)*

*

Sąd rozpoznający sprawę nie może odmówić zastosowania przepisu ustawy (aktu normatywnego) z powodu jego niezgodności z Konstytucją; jeżeli poweźmie poważne wątpliwości w tym zakresie, powinien zwrócić się z odpowiednim pytaniem do Trybunału Konstytucyjnego.

*(wyrok z dnia 16 kwietnia 2004 r., I CK 291/03, G. Bieniek, J. Frąckowiak,
Z. Strus, OSNC 2005, nr 4, poz. 71)*

*

Roszczenia wynikające z terminowych operacji finansowych, wykonywanych przez banki zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.), mogą być dochodzone na drodze sądowej.

*(wyrok z dnia 9 lipca 2004 r., II CK 460/03, H. Ciepla, J. Frąckowiak, B. Myszk,
OSNC 2005, nr 4, poz. 72)*

*

Zażalenie, o którym mowa w art. 40 Konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzonej w Lugano dnia 16 września 1988 r. (Dz.U. z 2000 r. Nr 10, poz. 132), wnosi się wprost do sądu apelacyjnego. Termin do jego wniesienia jest tygodniowy (art. 394 § 2 k.p.c.).

*(postanowienie z dnia 14 lipca 2004 r., IV CK 495/03, A. Górski, Z. Kwaśniewski,
T. Żyznowski, OSNC 2005, nr 4, poz. 73)*

INFORMACJA

W dniu 10 lutego odbyła się robocza narada sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, której przewodniczył sędzia Sądu Najwyższego Lech Walentynowicz. W naradzie wzięli udział zaproszeni sędziowie Sądu Najwyższego z Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych: Prezes Sądu Najwyższego prof. dr hab. Walerian Sanetra, Teresa Flemming-Kulesza, Jerzy Kuźniar i Jadwiga Skibińska-Adamowicz. W zebraniu uczestniczył również sędzia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, delegowany do orzekania w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego, Dariusz Zawistowski.

Narada poświęcona została omówieniu zmian wprowadzonych do kodeksu postępowania cywilnego przez ustawę z dnia 22 grudnia 2004 r., w szczególności zagadnieniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹ - 424¹²). Interesujący referat na temat tego nowego środka zaskarżenia wygłosił sędzia Sądu Najwyższego Henryk Pietrkowski. Po przedstawieniu zagadnienia rozwinęła się ciekawa dyskusja, w której udział wzięli m.in. sędziowie Sądu Najwyższego dr Helena Cieplą, Teresa Flemming-Kulesza, Józef Frąckowiak, Henryk Pietrkowski, Zbigniew Strus, Marek Sychowicz, prof. dr hab. Walerian Sanetra, Lech Walentynowicz, Mirosława Wysocka i Tadeusz Żyznowski.

*

W dniu 14 lutego przeszła w stan spoczynku sędzia Sądu Najwyższego Filomena Barczewska, przewodnicząca Wydziału IV.

*

Z dniem 15 lutego na stanowisko przewodniczącej Wydziału IV powołana została sędzia Sądu Najwyższego Mirosława Wysocka.

DANE STATYSTYCZNE - LUTY 2005 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw									
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono							Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia					Inny sposób	
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania		
1.	CK	1192	312	329	-	58	11	40	177	43	1175
2.	CZP, w tym:	33	16	16	12	-	-	-	-	4	33
	- art. 390 k.p.c.	29	16	15	11	-	-	-	-	4	30
	skład 7-miu	4	-	1	1	-	-	-	-	-	3
	- pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	CZ	165	63	97	-	74	3	4	-	16	131
4.	CO, w tym	20	12	14	-	2	-	-	-	12	18
	- art. 401 k.p.c.	7	2	2	-	-	-	-	-	2	7
	- art. 45, 48 k.p.c.	13	10	11	-	2	-	-	-	9	12
5.	SPC	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-
6.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	RAZEM	1410	404	457	12	134	14	44	177	76	1357

